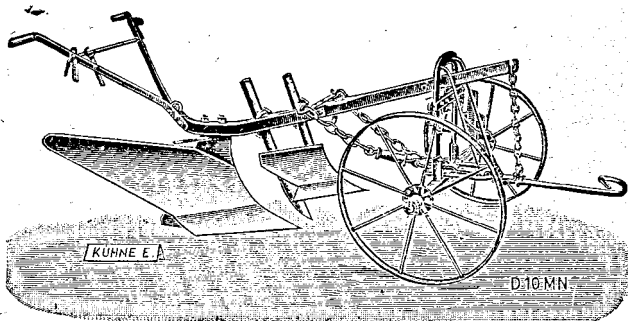

ERDÉLYI GAZDA

ŐSZI IDÉNY 1913.

Egy- és többvasu ekéket,
mindenféle talajmivelő eszközöket,
A vetőmag előkészítésére:

gabonatisztító- és szelelőrostákat, konkolyválasztógépeket,

hirneves vetőgépeket; legújabb és legtökéletesebb páratlansoru

„ROYAL DRILL“ sortrágyázó vetőgépeket,

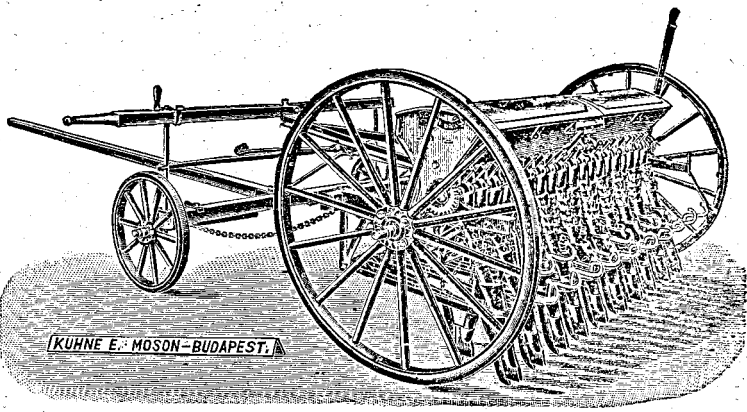
„VERA II“ kanalas sorvetőgépeket,

„MOSONI DRILL“ és „PRIMA“ vetőgépeket

elismert elsőrendű kivitelben szállít:

„KUHNE“ mezőgazdasági gépgyár részv. társaság **Moson.**

Motorhajtású takarmánykamra felszerelések.

Eladó

40 darab elsőrendű tenyésztésre kiválóan alkalmas szőke mangalica koca, 10 darab eredeti báznai koca, 3 darab 4 éves árdeni kanca, melyből kettő darab fias 1 darab 4 éves, 1 darab 1 éves árdeni csődör, 8 darab szőcsi ménesből származó különböző koru anyakanca, melyből hat darab fias.

Két darab könnyű gazdasági straf-szekér.

Az állatok megtekinthetők Pátrubány Miklós marosbogáti gazdaságában. Bővebb felvilágosítást ad:

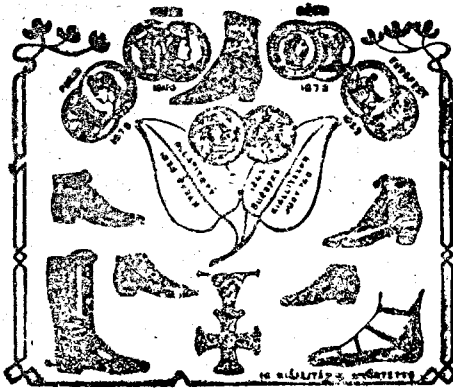
Pátrubány Miklós Marosvásárhely.

2943

MATUTSEK JÓZSEF

KOLOZSVÁRT, Szentgyörgy-utca 3.

Ajánlja általánosan elismert saját műhelyében készült **FÉRFI ÉS NŐI CIPŐ RAKTÁRÁT.**

2019

Vidéki megrendelések mérték után de legbiztosabban egy használt lábra találó cipő beküldésével a legjobb anyagból és divat szerint lehetőleg gyorsan teljesítenek.

Zsákot, Zsineget,

ponyvát, szőlőkötöző fonalat vásároljon a

31 év óta legmegbízhatóbbnak elismert FISCHER-féle zsák- és ponyvagárban Budapest, V., Nádor-utca 31-33. szám.

Kévekötelek, PONYVAKÖLCSÖNZŐ-intézet. Kérjen ajánlatot!

Gazdák Biztosító Szövetkezete

Alakult 1900-ban. Alakult 1900-ban. Igazgatóság Budapest, VIII., Baross-utca 10. sz. F. év novem. hó 1-től saját székházába, a Kálvin-térre helyezték át.

Biztosításokat elfogad tűz és jékkár ellen, ugyancsak az emberéletére a legkülönbözőbb módok szerint, előnyös feltételek mellett.

Az üzleteredményben a biztosított tagok díjnyukban részesülnek.

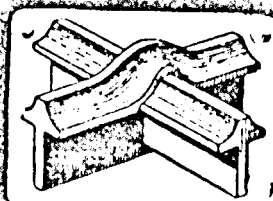
A lefolyt 12 év alatt a tagok hétszer részesültek az üzlet-leslelésekből, közgyűlési határozat értelmében díjvisszatérítésben. Biztosítási ajánlatok benyújtandók közvetlenül az igazgatósághoz, vagy az ország minden egyes helyén működő képviselők közvetítésével. Nyomtatványokkal és felvilágosítással minden irányban készséggel szolgál az igazgatóság.

Alapítványok kormány hozzájárulásával	2,527.980.— K
Tartalékok	3,357.603.— >
Biztosított tagjainak fennállása óta fizetett: tüzkárokból	10,741.000.— >
jékkárokból	5,042.000.— >
Biztosított érték tüzben 1912. évben	860.000.000.— >
jégekben 1912. évben	63.010.000.— >
Életbiztosítási állománya	15,240.080.— >

A Gazdák Biztosító Szövetkezete társi névjegye a

GONDVISELÉS- Országos Központi Segélyező Társulat utján 10) koronától 1000 koronáig terjedő temetői segélybiztosítások, valamint havi befizetések ellenében 1000 koronáig terjedhet, leánykiválasztási (önálló-ítési) segélybiztosítások eszközölhetők. Legelőnyösebb népbiztosítás. E társulat kebelében minden kétségben önálló helyi csoportok szervezhetők jótékony célú működésével. Tájékoztatót készítenek küld birtokuk is a Társulat igazgatósága, Budapest, IX. Erkel-utca 20. sz.

2008

Szab.

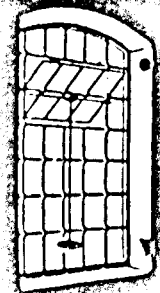
„Köpplinger“-rendszerű Idomvasablakok

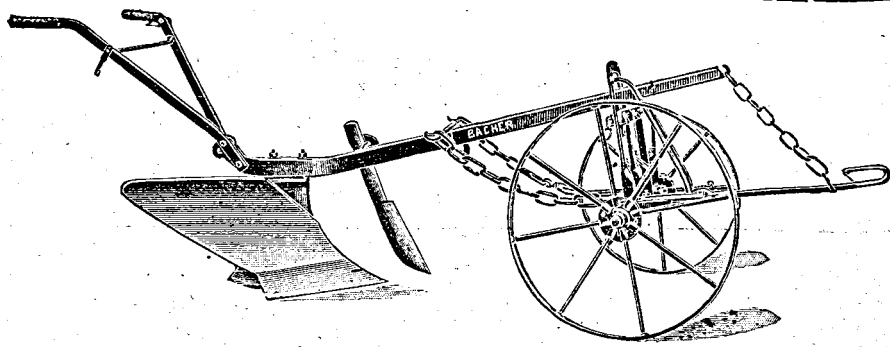
„legjobbák és a legolcsóbbak.“

Biztonság, tartósság, tűz- és károktól való védelemmel díjtalanul szolgálunk.

Építkezéskor és idomvasablakgyártásnál telefon 53-22

Leptner János Budapest, X. Asztalos Sándor utca 16.

„Bächer“-féle

egyvasu egytetemes ekék, több vasu acélekék, tárcsásboronák, acélboronák, tarlóhántolók, rögtörő hengerek, répakiemelők, burgonyakiemelők és minden egyéb talajmivelők utólérhetetlen tökéletes kivitelben.

Olcso árak!

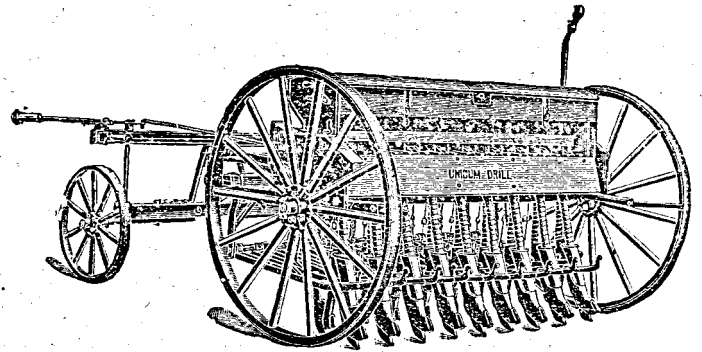
Mielőtt gazdasági gépet vásárol, tekintse meg állandó kiállításunkat!

Óvakodjunk utánzatoktól!

Az eredeti MELICHAR-gyártmány „UNIKUM-DRILL“ egytetemes sorvető „Imperator“ műtrágyaszórával

egyesített sorbavető és sorbatrágyázó Vetőgépek minden gazda előtt mint leg-tökéletesebb vetőgépek ismeretk. ■ ■ ■ ■ ■

Saját érdekében cselekszik, ha kizárólag az eredeti „MELICHAR“-gyártmányt vásárolja!

Bächer Rudolf — Melichár Ferenc

Magyarországi vezérképviselő: **Szücs Zsigmond.**

Állandó mezőgazdasági gépműkiállítás.

BUDAPEST, VI., Teréz-körút 26.

2672

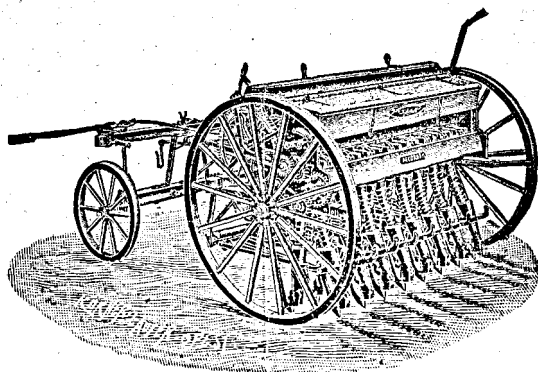
SZAB. „REKORD II“

műtrágyavetőszerkezettel kombinált sorvetőgép.

= Sorba vet. — Sorba trágyáz! =

A Losonci Mezőgazdasági Gépgyár Részvénytársaság gyártmánya.

A sorbatrágyázás nagy terméstartóbb-letet eredményez.

A sorbatrágyázás által tetemes műtrágyamegtakarítás érhető el. ::

SZAB. „REKORD II“

a létező leg-tökéletesebb sorvetőgép, a legideálisabb műtrágyaszórával, az egyedüli kifogástalanul működő kombinált vetőgép, beszerzési ára a jelentékeny műtrágyamegtakarításból és tetemes terméstartóbb-letből már az első évben megtérül.

Saját érdeke minden gazdának, hogy mielőtt vetőgépet vesz, érdeklődjék a „Rekord II“ vetőgép iránt.

A Magyar Királyi Államvasutak Gépgyárának Vezérigazgatója BUDAPEST.

Fióktelepek: Nagyvárad, Debrecen, Temesvár.

2021

ERDÉLYI GAZDA

AZ E. G. E. TAGJAI INGYEN KAPJÁK
ELOFIZETÉSI ÁR: 1 ÉVRE 12 KORONA,
EVRE 6 KOR., EGY SZÁM 24 HILLER.

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSEG ES KIADÓHIVATAL
KOLOZSVÁR, ATTILA-UTCA 10. SZÁM.
:: A LAP TELEFON SZÁMA: 158.

TARTALOM:

Önálló eredeti cikkek:

Szemle.	325
Kolozsvár sz. kir. város mezőgazdasági birtokainak házi kezeléséről. Tokaji László	327
A kisgazdák peren kívüli jogvédelméről. Szász Albert dr.	330
A kolozsvári gazdasági akadémia tanulmánykirándulása. Sztankovics János.	331
Tárca:	
Gróf Mikó Imre és a magyar föld. Tokaji László.	326
Irodalmi szemle.	332
Egyleti élet.	332
Kormányintézkedések.	332
Vegyes közlemények.	333
Hirdetések.	

Szemle.

Árvizek Erdélyben. — Mezőgazdasági helyzet. — A szőlők állapota — Gabonavásár Kolozsváron. — Törvényjavaslat a birtokfel-darabolások ellen.

Rettenetes árvizek dulták fel a múlt héten Erdély mezőgazdaságát, kiszámíthatatlan károkat okozva közvetve egész Erdély mezőgazdaságának, közvetlenül pedig a Szamos, Maros, Olt stb. folyóknak és mellék-vizeiknek kiáradása folytán e vizek partmenti lakosainak.

Alig mulik el nap, hogy amugyis mostoha viszonyok mellett élő hazarészünk gazdaközönségét valami újabb elemi csapás ne sujtaná. Az előző két hét alatt a hivatalos jelentés szerint 10 erdélyi vármegyében voltak árvizek az elmúlt héten pedig ugyanazon vármegyék csaknem valamennyiében olyan árvizek vittek véghez akkora rombolásokat, aminőkre példa még eddig nem volt.

A legutóbbi árvizek okozta károkról hivatalos jelentés nem adatott ki, sajnos, bár azok a milliókra menő károk érdemeltek volna akkora figyelmet, hogy csupán Erdélyből egy külön jelentés kéressék be a gazd. tudósítók útján.* Saját tudósítóinktól nyert értesüléseink szerint megállapíthatjuk, hogy a károk igen számos helyen a 100%-ot elérték vagyis a lakosságnak a szó szoros értelmében mindene elpusztult, odaveszett. Részlete-sebb tudósításaink a következők:

Alsófeher vármegyében a Maros áradása a kincstárnak több millióra menő kárt okozott

* Mint lapunk zártakor értesülünk rendkívüli hivatalos jelenés is fog megjelenni. Szerk.

azáltal, hogy a sóbányákat előntötte és a bánya egy része beszakadt. Nagyenyed, Tövis, Gyulafehérvár, Alvinc és Akenyér irányában végig haladó termékeny völgyben a vetésekben, szőlőkben takarmányneműekben és gazdasági épületekben az árvíz még eddig pénz-értékben meg nem állapítható kárt okozott. Balázsfalvánál a Nagyküküllő kiáradása okozott károkat.

Beszterce-Naszódban a Szamos, Sajó, Beszterce stb. vizek áradásai borítottak nagy-terjedésű szántóföldeket és egész falvakat víz alá.

Szolnok-Dobokában ugyancsak a Szamos, Sajó, továbbá az Ilosva, Lápos áradtak meg. Az áradások közel 50 falut borítottak el, in-séget, nyomort és pusztulást hagyva hátra. A víz amellet, hogy a künn levő terményeket leiszapolta, sok épületet megrongált, ledöntött, kerítéseket, fedeleket, aprómarhát vitt magá-
val. Az árvíz Dés városát is előntötte

Csik vármegyében kezdte meg pusztítását a Maros a gyergyószentmiklósi járásban, hol a gyergyói havasokról és letarolt erdőségekről lerohanó, feltartóztathatatlan óriási víztömeg nem fért el a Maros medrében és kilépett, megkezdvén romboló útját, amelyet

Marostordában a régeni alsó, felső és marosi alsó és felső járásokban folytatott, irtózatosságon növekedve a Görgényi havasokból és a többi hegységekről összegyűlt vizekkel. Marostordában az árvíznek emberek is estek többen áldozatul. Ebben a megyében volt legnagyobb foku a pusztítás. Az árvíz Marosvásárhelyen pl. a posta ladáig ért fel. A Maros menti falvak lakóinak egész évi termését megsemmisítette leiszapolta az ár, azonkívül állataikat gazdasági épületeiket és lakóházaikat elvitte vagy nagyon megrongálta. Az árvíz sok helyen fél méteres iszap réteget hagyott maga után. Csik, Marostorda és Alsófehér vármegyéken kívül

Hunyad megyében vonult még végig a Maros romboló árja, amely elől menteni alig lehetett a könnyebb ingóságokon kívül egyebet. Hunyadban még a Kudzsir, Sztrigy, Cserna, Dobra, Fehér-Körös, stb. áradtak meg és okoztak kisebb-nagyobb károkat.

Háromszékben az Olt folyó áradt ki, amely Csikban is pusztított, ugyszintén Brassó és Fogaras megyében.

Kisküküllő m. radnóti járásában a Maros

áradása okozott a róm. kath. Status uradalmaiban és a partmenti falvak lakóinak gazdaságában óriási károkat. A dicsőszentmártoni és hosszuaszói járásokban a Kisküküllő, az erzsebúvárosi járásban a Nagyküküllő áradása rombolt.

Nagyküküllő megyében a Nagyküküllő, Hortobágy és Olt vizeinek áradásai öntötték el a medgyesi, segesvári és kőhalmi járások termékeny völgyeit.

Kolozsmegyéből a bánffyhungyadi és almási járásból jelentettek áradásokat, amelyek azonban szerencsére nagyobb károkat nem okoztak.

Torda-Aranyos megyének a ludasi és felvinci járaisaiban a Maros és Aranyos mentén voltak nagyobb árvizek.

E rövid tudósításokban még százalékokban kifejezett házbecslések nincsenek, mert az árvíz még igen sok helyen rombol mikor sorokat írjuk. Ahonnan az ár elvonult a visszamaradt hatalmas tócsákon bűzös iszapon vegyes hordalékokon, épületrészek, állati hullák, termény roncsalékok, butorrészek s a többin kívül egyéb nem maradt. E helyeken a kár 100% vagyis minden oda pusztult.

Segíteni egykönnyen e bajokon nem lehet. A kormány 30 ezer koronát engedélyezett eddig az árvíz károsultak részére, de mi ez a milliókra menő, talán 30 milliót is meghaladó károkhoz képest? Egy picinyke csepp az óriási Oceánban! Ó felsége a király 10 ezer koronát utaltatott ki a Marostorda megyei károsultak részére saját pénztárából. Segíteni itt csak a Maros szabályozásával lehetne, amit korábban az E. G. E. is kért, a tavaly pedig a kolozsvári, marosvásárhelyi, brassói, aradi és szegedi kereskedelmi és iparkamarák kérték a kormánytól együttesen, de sajnos, mind a mai napig hiába. Ségítene még az erdőtörvény szigorú betartása, amiáltal az utóbbi 10—15 év alatt megindult rabló erdő gazdálkodást, irtást meg lehetne szüntetni és a föltétlen erdő talajok beerdősítését siettetni lehetne.

A legutóbbi hivatalos jelentés sem kedvez a vérmes reményeknek s ha magában foglalná a Szamos, Maros, Olt és mellék folyói és patakjainak kiöntése által a múlt héten okozott károk nagyságát még depimálóbb

Tisztelt Cim!

Van szerencsénk b. tudomására adni, hogy Állattenyésztési Osztályunk vezetője augusztus hó második felében, már az alpesi lehajtás megkezdésekor Svájcba fog utazni több megrendelés foganatosítása végett.

Azon t. Tagjaink tehát, kik ezirányu szükségletüket ezen alkalommal óhajtják biztosítani, sziveskedjenek megrendeléseiket minél előbb bejelenteni és ha az utazásban személyesen résztvenni akarnának, ugy ezen szándékukat is közölni kérjük.

Budapesti 1913. július hó.

Kiváló tisztelettel

Lényeges behozatali kedvezmény.

Magyar MEZŐGAZDÁK Szövetkezete.

volna mint most amilyen egyes részleteiben. Az időjárás a legutóbbi 2 héten sem volt kedvező (amelyről t. i. a jelentés szól), mert az immár 6 hét óta a normális alatt levő hőmérséklet mellett a sok esőtől a talaj ismét lehült, azonkívül több helyről jeleztek zivataros esőket, jégesőt és árvizet, amelyek egyike sem szolgálta a vetések kedvező fejlődését.

Az esős idő csupán a zabnak használt, amely bugáját kivetette és igen szépen fejlődött. A hivatalos jelentés szerint árvizek voltak Erdélyben: Alsófehér, Csik, Fogaras, Hunyad, Kolozs, Kisküküllő, Marostorda, Nagyküküllő, Szolnok-Doboka és Udvarhely vármegyékben. Jégesők voltak: Alsófehér, Kolozs, Marostorda, Szeben és Torda-Aranyos vármegyékben.

E második számszerű becslésből azt láthatjuk, hogy örülnünk kell, ha az első becslés alkalmával remélt 40 millió mm. *buzát* betakaríthatjuk. Az első számszerű becslés óta az orsz. átlag buzánál 7.43 q-ról 7.40-re szállott, a második becslés óta pedig az árvizek jelentékeny területeket semmisítettek meg Erdélyben. A *rozs és kétszeres* 13 millió q. termést ígér, ami alatta van a tavalyinak. Az *árpából* egy, a zabból három millió q.-val remélhetünk nagyobb termést mint a tavaly volt. A tengeri termés kilátások közepesek, a burgonya jobb eredménnyel biztat. A takarmányneműek szépen fejlődnek. Sok takarmány renden ázott sokat elvitt vagy leiszapolt az árvíz. A száritás sok gondot okoz. A kerti vetemények szépen fejlődtek, gazosak, száraz meleg napokra volna szükség, hogy a kapálást folytatni lehessen.

Az erdélyi borvidékeken és a Szilágyságban általában közép termés remélhető a szőlőből. A peronospora és lisztharmat ellen és ahol szükséges a szőlőmoly ellen is a védekező eljárások állandóan fogatosítottak, mit az állandó esőzések tesznek első sorban is szükségessé. Alsófehér megyéből érkeztek

legutóbb károsodásról hírek, hol nagyobb hegyecsuzamlások vittek véghez romboló munkát a hegyi szőlőkben, a marosmenti síkvidéki szőlőket pedig a Maros árja borította el, rengeteg kárt okozván. A korai szőlőfajták virágzása jó volt, a későieké azonban kevésbé. Sok helyen csak a kocsány maradt meg, a szemek leperegtek. A peronospora Alsófehér megyében még nem lépett fel. Az Ampelológiai Intézet jelentése szerint legutóbb Hunyad megyében a szászvárosi járásban és Marostorda megyében a marosi alsójárársban lépett fel.

Az őszi egyleti kiállításokkal kapcsolatban, egy nagy gabonavásár rendezését határozta el az E. G. E. elnöksége, amely vásárt az egylet a Kolozsvári Kereskedelmi Csarnokkal karöltve fogja rendezni, a Csarnok helyiségeiben. Ez a vásár — mint olyan — első lesz hazarészünkben és bár köz- és mezőgazdasági viszonyaink ziláltak, szeretnők remélni, hogy e kezdeményezésünket szívesen fogja fogadni a gazdaközönség, miután e vásár első sorban is a gazdák érdekeit szolgálja. Vérmes reményekkel természetesen a siker iránt nem lehetünk nemcsak azért, mert e vállalkozás még egészen új, hanem azért is, mert mezőgazdasági viszonyaink sem a legrózsásabbak az idén.

Mindezeknek dacára, reméljük, hogy a vásáron olyan forgalmat sikerül elérnünk, hogy a jövő ősszel és a későbbi évek folyamán esetleg félénkint e vásárt érdemes lesz megismételni, sőt valószínű, hogy e vásár — illetve vásárokból fog kibontakozni és kialakulni a jövőben a Kolozsváron felállítandó tőzsde is.

Nem vagyunk vérmes reményekkel eltelve, de talán épen ebben a nyomorúságos esztendőben használhatunk legtöbbet e vásárral a gazdaközönségnek, mert e vásáron alkalma nyílik a gazdáknak arra, hogy terményeiket a nekik leginkább beváló feltételek mellett

értékesíthessék és feleslegessé válik a sok levelezés, ha a vásár helyszínén az üzletek egyszerűen megköthetők. Mindenesetre igen kívánatos volna, hogy az erdélyi gazdák közül minél számosabban vegyenek részt e vásáron.

A kereskedelmi körökben a csarnok nagy propagandát fog csinálni a vásárnak és gondoskodni fog róla, hogy a kereskedők minél számosabban jelenjenek meg a vásáron.

A vásáron az árakat az intéző-bizottság által kiküldendő egyének állandóan jegyezni fogják. Az intéző-bizottság tagjait a Kereskedelmi Csarnok a maga részéről f. hó 15-i ülésében kiküldötte, az E. G. E. a bizottságba 18-i ülésén delegált tagokat. Az intéző-bizottság elnöke: dr. *Koós Mihály*, igazgatója: *Juhász Árpád*, titkára: *Miklós Armand*, helyettes-titkára: *Török Bálint*. Az E. G. E. részéről a bizottságba kiküldettek: *Sperker Ferenc*, br. *Huszár Pál*, dr. *Seyfried Károly*, *Tokaji László*, *Jászberényi András*, *Szász Ferenc* és gy. *Rosenberger Sándor*.

Németország legtöbb hercegségében már évek óta érvényben vannak olyan törvények, amelyek megakadályozzák a földbirtok túlságos felaprózását. Legutóbb, mint egy német gazdasági folyóiratban olvassuk, a szászmeiningeni hercegségben foglalkozik a mezőgazdasági tanács azzal a gondolattal, hogy törvényes intézkedésekkel akadályozza meg a földbirtok szétforgácsolódását, amit különösen a hivatásos földbirtokkereskedők működésének tulajdonítanak. A mezőgazdasági tanács megállapította, hogy ezeknek a földbirtokkal üzérkedő többnyire idegen elemeknek tevékenysége úgy az állam, mint a mezőgazdaság szempontjából fölötte káros. Egészségtelen parcellázásokkal, egészségtelen kisbirtokosozást teremtnek, amely megélni nem tud. Főleg azt a nálunk is napirenden levő visszasságot emelte ki a tanács, hogy a földbirtokkal üzérkedők ugynevezett opciószerződésekke

AZ „ERDÉLYI GAZDA“ TÁRCAJA.

Gróf Mikó Imre és a magyar föld.

Irta:
Tokaji László.
IV.

A megnyitás után felolvastatván a fennidézett rendeletet, elnök első tárgynak a szervezkedést tűzte napi rendre, amely választás után meg is történt a következő eredménnyel:

Elnök lett: gróf Mikó Imre, alelnökök: id. gróf Bethlen János és Zeyk Károly, pénztárnok: Naláczy Farkas, titkár: Nagy Ferenc, választmányi tagok: báró Bánffy János, báró Bánffy Dániel, báró Bornemisza János, gróf Csáky György, Fülel István, Gyárfás Domokos, P. Horváth Mihály, báró Jósika Lajos, Kelemen Béni, Keményfy József, Korbuly Gergely, gróf Lázár Miklós, Nagy Elek, Páll Sándor, Pataky József, Péterffy József, Tauffer Ferenc, Tisza László, Tunyogi József és Ujfalvy Sándor.

Igy az egyesület újra megalakulván az elnök jelentést tett arról, hogy az előértekezleten nyert megbízásokban miként és mily eredménnyel járt el. A jelentés mindenképp a vagyoni viszonyokra vonatkozott.

Bemutatta elnök a megelőző évi előérte-

kezet határozata szerinti taggyűjtési felhívás szövegét, melyet a közgyűlés változatlanul elfogadott és megbizta a választmányt annak mielőbbi kinyomatásával és szétküldésével.

Megállapították, Mikó indítványára, az egylet legsürgősebb teendőinek tervezetét, kijelölték a különféle szakosztályokat; elhatározták gyakorlati kísérleteknek a megejtését és támogatását, gazdasági gépek és eszközök beszerzését és kipróbálását, az állattenyésztés fejlesztésére szükséges teendőket, kiállítások rendezését, a selyemtermelés bevezetését és sok más gazdasági ág előbbrevitelére szükséges teendők gyors megkezdését.

Igy nézett ki nagyjából Mikó Imre legelső egyleti szereplésének a képe.

A következő 1855. évi közgyűlésen, megnyitóját így vezette be:

Tisztelt közgyűlés!

Egyfelől a gazdasági egylet kitzüött céljának üdvös voltától áthatva, másfelől buzditó szavaimnak némi anyagi nyomatókat is adni óhajtván, tisztelettel kérem a t. közgyűlést, fogadja el a következő ajánlatimat:

1. Részint rendezett, részint rendezés alatt álló tiz erdélyi jószágomban levő gazdatiszteim nevében — kik különben is kötelezve vannak állandóul az egylet tagjai lenni — örök időre tiz részvényt alapítok ezer

pengő forintot szolgáltatván az egylet pénztárába, melynek kamatját az egylet tetszés szerint fogja használhatni.

2. Az egylet állandó alaptőkéje gyarapítására külön más ezer pengő forintot alapítok, oly megkötéssel, hogy annak kamatja mindaddig tőkésítés által nevelje a tőkét, míg az egylet összes gyümölcsöző pénzalapja 20000 pengő forintra növekedvén, avagy ez alappal is biztosítva legyen az egylet örök fennállása, habár szerény hatáskörrel.

Később ezen alapítványát még 1000 forinttal 3000 forintra egészítette ki s mindenkor i egyes adminisztrációjával az egylet vagyonát haláláig olyan összegre emelte, aminőről az alapításkor még álmodni sem mertek a kezdeményezők.

Hogy abban a szomorú korszakban — amidőn a hatalom emberei minden gyülekezésben konspirációt és minden társadalmi szervezetben forradalmi alakulatot véltek látni — mekkora bátorság kellett egy országos egylet vezetésére való vállalkozáshoz, azt a mai generáció elképzelni sem tudja.

Ilyen viszonyok és körülmények között tünt ki, hogy mennyit tehet hazájáért és nemzetéért egyetlen egy hatalmas erejű egyéniség, aki rendelkezik mindazon külső és belső tulajdonokkal, tapasztalatokkal, erélylyel és mérsék-

Iekötnek minden eladó földbirtokot és biztosítják maguknak a minden ellenérték nélküli visszalépési jogot sokszor félésztendei időtartamra is. Ez alatt az idő alatt vevőket keresnek, akiknek busás nyereséggel adják el a földet. A mezőgazdasági tanács ezen visszas helyzet megszüntetése és a helyes földbirtokmegosztás előmozdítása - céljából ki akarja mondani a hozandó törvényben, hogy a földüzerek nem köthetnek olyan opciószerződéseket amelyek csupán a gazdát kötelezik egyoldaluan és hogy a földbirtokkal való üzérkedésnél a tiszta nyereség magasabb adókulcs szerint megadóztatandó. Bejelentendő továbbá minden nagyobb birtoknál az eladási szándék és vételi előjog biztosítandó az állam, a községek továbbá a Raiffeisen féle szövetkezetek részére. A törvény természetesen nem vonatkoznék olyan esetekre, amidőn a családi birtok osztatik fel a család tagjai között és egyáltalán nem akadályozná a magánkézből birtokos által birtokosoknak történő előadásokat.

Kolozsvár sz. kir. város mezőgazdasági birtokainak házi kezeléséről.*

Irta:
Tokaji László.

Kolozsvár város tisztelt Tanácsa a folyó évi május hó végén arról értesített, hogy a városi gazdasági ellenőrző bizottság engem is tagjául választott.

Ezen megtisztelés következtében és egyébként is — tudatával birván annak, hogy egy olyan nagykiterjedésű, és még egy módosabb város háztartásában is jelentős értékű, ingatlanok a helyes és reális jövedelmeztetése: mily nagy horderejű kérdés — köteletségemnek tartottam azt, hogy a város mezőgazdasági birtokainak milyensége-, produktivitása-

* A város gazdasági ellenőrző bizottsága elé terjesztett vélemény és javaslat.

mostani jövedelmeztetése-, kezelésére és állapotai iránt olyan mértékben érdeklődjem, hogy annak folyamánként Kolozsvár város vezetésének a magam részéről is szakvéleményel-, illetve nagy vonásokban: a lényegbe vágó javaslattal szolgálhassak.

Résztvettem az ellenőrző-bizottság ülésein, egy pár kiszállásán és vettem magamnak alkalmat arra, hogy a megválasztatásom óta eltelt idő alatt bizottságilag meg nem szemlélt birtokrészeket külön is személyesen megtekintsem és tanulmányozzam. Érdeklődésem tárgyát képezte a város egész mezőgazdasági adminisztrációjának rendszere és mai szervezete is, amelyet — a város gazdasági tisztikarának szives előzékenysége folytán — gondolom: elég alaposan megismertem.

Figyelemmel és élvezettel olvastam a Nemes tanácsos 1908. évi elaborátumát is, amelyben a birtokok házi kezelését javasolja és mondhatom, hogy az abban foglaltakhoz hasonló értékkel, annyira egészséges és helyes gyakorlati érzékkel — legalább tudomásom szerint — még eddig senki más e kérdéshez érdemileg hozzá nem szóltott. Nem mondom, hogy javaslatának épen minden részletével egyetértek*, de maga az egész mun-

* E tekintetben felhozhatom mindjárt azt, hogy például a javaslatban itt-ott felhozott tisztajövedelmi számítások egészen pongyolák, mint például a 4. oldalon levő is.

A 8. oldal első bekezdésében irt holdankénti 30 korona átlag tiszta jövedelemnek, még ha helyesen számítva is annyit tennie ki, teljességgel nem tudnék együtt örülni Nemessel, mert azok a rétek, amelyek ezt a jövedelmet legeltetés útján hozzák, olyan értékesek, hogy a 30 korona évi jövedelem az értéknek még 2%-át sem teszi ki.

Nem értek egyet Nemessel abban sem, hogy amikor a tagosítás rendjén a törvény értelmében kihasítandó közbirtokossági közlegelő létesítését a város közönsége elmulasztotta, ezen valósággal helyrehozhatatlan mulasztást egyszerűen azzal indokolja, hogy: "... van közel százados gyakorlat arra, hogy a város saját birtokát adja bérbe erre a célra". Ha Kolozsvár

kálat bizvást kiindulási pontja lehetett volna egy a mostaninál szerencsésebb gazdálkodási irány és rendszer inaurálásának.

A Nemes-féle javaslatnak méltó kiegészítő része az a két üzemterv, amelyet Lönhárt Ignác főintéző állított össze a rendelkezésére állott adatok és az akkori viszonyok alapján.

Kiemelendőnek tartom, hogy úgy a javaslat, mint az üzemtervek öt év előtt, a tagosítás előtt készültek és készültek magának a tulajdonos városnak, mint gazdának, a kellő irányítása nélkül...

Kiválóan jellemző a multra, de a jelenre is a Nemes javaslatának a következőkben szószerint idézett három első bekezdése:

"A T. Törvényhatóság Bizottság közgyűlésein gyakran hangoztatott vélemény, hogy Kolozsvár városa mezőgazdasági és erdőbirtokai kezelése tekintetében nem követi azokat a módokat, melyekre a modern gazdasági fejlődés tanította meg az emberiséget, nem használja azokat az eszközöket, amelyeket a folyton fejlődő gazdasági tudás adott a gazda kezébe, egy szóval, hogy a város nem okszerű gazda s ennek tulajdonítható, hogy különben jelentékeny kiterjedésű földbirtokai nem hoznak megfelelő jövedelmet.

Ma, amikor az állam és társadalom arra hivatott tényezői országszerte oly intézkedések megvalósításán fáradoznak, amelyek ős-

város kisbirtokossága részére a tagosításkor megfelelő közlegelőt létesítettek volna, akkor a város legalább nagy részben — felszabadult volna attól a százados gondtól és veszteségtől, hogy legértékesebb birtokrészeit a leggyengébb módon: legeltetés útján értékesítse! Nem írom alá feltétlenül az ezzel kapcsolatban tett azon kijelentést sem, mely szerint: „a legelőbirtok nemcsak meghozza a maga tisztességes jövedelmét, de ez a jövedelmezőség sokkal biztosabb és állandóbb természetű, mint ugyanazon területen folytatható más gazdasági üzem jövedelme". Nem írhatom alá főképen akkor, ha nem abszolút-legelő területről, hanem legelőnek használt jó rétekről és hegyi kaszálókról van szó! Elismerem, hogy jövedelem így is lehet „tisztességes" és mindenestre „állandó", de magasságban semmiesetre sem versenyezhet más, intenzívebb kihasználási módokéival.

Es a többi, és a többi!

lettel, amelyek valakit valódi nagy missiókra képesíthetnek!

És Mikó Imrének bölcs tapintata eloszlatott minden kétséget az erdélyi gazdasági egylettel szemben úgy a szebeni, mint a bécsi kormány-közégek lelkében, pedig való igaz, hogy az 1854. és 1867. közötti lethargikus korszak alatt az erdélyi hazarész valódi irányító nemzeti kormányzata nem Szebenben, hanem Kolozsvárt, az erdélyi gazdasági egylet gyűléstermében székelt és az erdélyi magyarság ennek a testületnek az elnöki székében látta a jobb idők fejedelmi trónusának természetes szereputódát. Ez a gyűlésterem és ez az elnöki szék volt abban az időben az egyetlen hely, ahol és amely körül — kémeektől mentesen — lehetett hangot adni a közfelkeseredésnek s ahol csendesen rakosgathatta le egy együttlérző társaság a jövő nemzeti-építés fundamentumait.

Ennek az előkelő társaságnak volt az összehozója, összetartó lelke, vezére és ereje: Mikó Imre, aki az 1854. év elejétől az 1876. év végeig terjedő huszonhárom éven keresztül — nem is hagyta el soha diszes pozícióját. Ő volt az egyesületnek a tulajdonképen való megteremtője és sokáig legnagyobb elnöke! Ezen huszonhárom évi idő alatt Erdély gazdasági társadalmára gyakorolt hatását felbecsülmi nem

is lehet! Az erdélyi gazdasági egylet annalesei őrzik annak az időszaknak — minden téren és minden gazdasági ágbán való — nagy és maradandó sikereit, előrehaladásának számos dokumentumait.

Mikó Imre és az erdélyi gazdasági egylet irányító tevékenységének illusztrálására álljon itt egy pár kivonat a különböző évi közgyűlések elnöki megnyitóból és jegyzőkönyveiből, mint amelyek a leghüebben és leghitelesebben tanuskodhatnak úgy az akkori kor szelleméről, mint a közéleti munkásság jellegéről.

Nevezetes mindjárt az 1857. évi április havi választmányi ülés határozata a különféle egyleti szakosztályok ujjáalakításáról:

"Az egyleti szakosztályok rendezése a két évi tapasztalás után több tekintetben hiányosnak mutatkozván, részint azért, mert igen sok osztály volt, részint pedig mivel a szakosztályi tagok nagyobb része nem lakván Kolozsvárt csak igen bajosan gyűlhettek egybe, a választmány egy beadott indítvány folytán következőleg határoz:

1. a rokon tárgyak egyesítése után mindössze négy szakosztály lesz külön megállítandó.
2. Minden szakosztály köteles lesz minden évben legalább négy rendes gyűlést tartani.
3. A négy szakosztály a következő:

A) Borászati, gyümölcsstenyészési és szőlészeti szakosztály:

Elnöke: tanácsos Fülei István, jegyzője: Nagy Ferenc, rendes tagjai: gr. Bethlen Farkas, Páll Sándor, Tunyogi József, br. Bánffy János, Balog Pál és Tauffer Ferenc; levelezők: b. Kemény István, Hiri Ferenc, Fosztó Ferenc, Bodor Pál, Mike Sándor és Gáll János.

B) Állattenyésztési és földmívelési szakosztály:

Elnöke: Tisza László; jegyzője: Bíró Lajos; tagjai: b. Bánffy Dániel, Berde Áron, Kelemen Béni, Hincz György, gr. Bethlen Sándor, gr. Lázár Mór, b. Wesselényi Ferenc, Gyárfás Domokos.

C) Selyemtenyésztési és erdőszeti szakosztály:

Elnöke: b. Jósika Lajos; jegyzője: Tunyogi József; tagjai: gr. Teleki Domokos, gr. Béldi Ferenc, Koncz József; levelezők: Péterfy József, Gayzágó, Pálffy, Hiri Ferenc és Kővári József.

D) Ismeret terjesztő és gépészeti szakosztály:

Elnöke: Nagy Elek; jegyzője: Jakab Elek; tagjai Tisza László, Keményfy József, Péterfy József, Rajka Péter, Kővári László, Dózsa Dániel, Nagy Ferenc, Takács János, Páll Sándor, b. Bánffy János és Paget János "

(Folyt. köv.)

termelésünket a jelenleginél magasabb fokra emelni képesek, Kolozsvár város közönsége nem térhet ki az elől, hogy saját háztartásában ebben az irányban — ha a fenti kedvezőtlen vélemény csakugyan alapos* — kötelességét teljesítse.

Hogy a város birtokai csakugyan nem hoznak megfelelő jövedelmet, elég a következő oldalon látható kimutatás adatait egybevetnünk s abból kitűnik, hogy a holdankénti tiszta jövedelem átlag 15 koronát tesz ki**, de a költségvetésünk adataiból megállapítható viszont az is, hogy visszamenve egészen a 70-es évekig, sehohsem találjuk nyomát, hogy a város földbirtokainak jobb kihasználása érdekében nagyobb mérvű beruházásokat eszközölt volna. Ugyancsak a közelmúlt idők különböző bizottságainak jegyzőkönyveit s az idevonatkozó iratokat vizsgálva ebből a szempontból, számtalan életrevaló eszme fölvetésére találunk s nem hiányzott igen gyakran a megvalósítás iránti törekvés sem, de mert úgy az eszmék felvetése, mint azok megvalósítása jobbra ötletszerűleg történt,*** ha egyik-másik irányban mutatkozott is némi eredmény, a helyzet a maga egészében nem változott.

Ime, az első lépés: az önmegismerés görögölcsi első lépése — már öt év előtt megtörtént. Ha jól emlékezem: az egész kommunitás és tanács tapsai között tétettek ezek a kijelentések akkor. És mégis — mily messze lehet még a második lépés! . .

Kolozsvár városnak most, tagosítás után, kerekszámban: három és fél ezer kat. hold mezőgazdasági birtoka van — házi kezelésben

Ez a házi kezelés eszembe juttat nekem az életből egy elég gyakori példát.

A fiatal-, jórészt tapasztalatlan-, inkább egyébvel törődő örökösre időelött rászakad egy nagy, elhanyagolt, árendából kikerült dominium. Az új földesúr örül is szerepének, meg boszankodik is az új gondok miatt. Végre is — nolle velle — gazdának kell lennie és elkezd gazdálkodni. Először is elhatározza a házi kezelést, mert könyvből tudja, hogy annak kellene legjobban jövedelmeznie. De hogyan kezdje? A legkönnyebb: tanácsot kérni másoktól. Meg is teszi szaporán. Tanácsot kér rokonoktól, barátoktól, jóismerősöktől, szóval: fűtől és fától. Kap is bőven mindenkitől. Egyiktől erre, másiktól arra az ágra vonatkozólag. Ki egy-, ki más kiválóan jól jövedelmező dolog produkálását köti a lelkére.

És az új gazda mindjárt neki is lát az összes jó tanácsok megvalósításának.

Persze, a sok tanácsadó mind a saját eszéhez, igényeihez és viszonyaihoz mérte tanácsait, ki jót, ki rosszat. De

* Ugyancsak alapos!

** Ha jól kiszámítjuk, még annyit se tesz ki.

*** Ez az „ötletszerűség“ az első és legnagyobb hiba, amit ki kell végre küszöbölni!

hiába minden, ha nincsen egy — mindent alaposan ismerő és áttekintő — fej, aki az adott helyzetben céltudatosan irányt jelölni és vezetni tudjon. Tudás és tapasztalat híján: ötletszerűen történik minden. Az idő rövidesen meghozza a keserű tapasztalatokat, csalódásokat, károkat és nem ritkán a bukást.

Sajnálom, de sehogysem tudok egy kellemesebb hasonlatot applikálni ahoz, ahogy Kolozsvár városa az ő tagosított birtokának saját kezeléséhez hozzáfogott.

Félreértés kikerülése céljából hangsúlyozom, hogy a fentiekben én magát a várost, mint tulajdonos gazdát aposztrofáltam, aki nem bír elég tudatával az ingatlanai fontosságának, akinek talán kellemetlen gond a mezőgazdasági üzemmel való bibelődés, aki nem siet gyakorlati irányt szabni és helyes gazdálkodási rendszert bevezetni abból a célból, hogy birtokai megfelelő jövedelmet hozzanak. A várost magát (vagy mondjuk: a tanácsot és a kommunítást) és nem az ügyekkel eddig foglalkozott gazdasági referenseket, vagy a kezelő gazdatiszti kart, akiknél — meggyőződésem szerint — többet és jobbat, az adott viszonyok és keretek között, mások sem produkálhatnának.

Nem csak új üzemtervekre amelyek tulajdonképpen csak quasi: végrehajtási rendeletei egy általános, egyetemes gazdálkodási rendszer alaposan megalakított törvényének — van szüksége a mai adott helyzetben Kolozsvár városának és nem is főképpen egy sok tagu ellenőrző bizottságra, amelynek voltaképpen a feladatát sem ismerhetjük ma, hanem első sorban:

egy gazdálkodási tervre, amelyben az egész házi kezelés iránya, célja és rendszere legyen lefektetve.

Ez az, ami hiányzik Kolozsvárnak és ez a hiány az oka az „ötletszerűség“ kultuszának.*

Üzemterv és ellenőrző nagybizottság — ehez képest — második fontosságú részletkérdések. Sőt, a nagybizottságok általában minél nagyobbak, annál rosszabbak!

A realisan gondolkozó gyakorlati gazda, amikor egy birtok kezeléséhez fog, először is: alaposan megismerkedik a birtokkal magával, annak kiterjedésével, fekvésével, éghajlatával, termő talajának minőségével, mivvelési ágak szerinti beosztásával és beoszthatóságával,

* Az ötletszerű gazdálkodás tömeges példáiból nem akarok ezuttal itt bizonyítékul szolgáló eseteket és adatokat felsorolni, nem lévén céltom az ötleteknek igentisztelt apáival ellentétbe kerülni. Ez — azt hiszem — a szakemberek számára felesleges is, annyira köz-tudomásu a mai állapot.

(értve ez utóbbi alatt azt, hogy a területből mennyi az, amit legracionálisabban szántó gyanánt használhat; mennyi az, amit nem okos dolog feltörni; mennyi, amit kaszálni és mennyi az, amit legeltetni célszerű) vagyis: tisztába jön azzal, hogy mit és mennyit várhat a birtoktól magától. Szóval:

Az első bázis az: tudni, hogy milyen, miből áll, realisan mennyit ér, mit és mennyit produkálhat maga a birtok

A második bázis az, hogy a helyi viszonyok, a környezet, a tulajdonos szükséglete és az értékesítés legjobb lehetőségei — miknek a termelését, vagy tenyészését javasolják.

A harmadik bázis: a tulajdonos zsebe, vagy hitele. A nervus rerum gendarum, amelynek a méretei tulajdonképpen első sorban szabják meg a határát egy földbirtok jövedelmeztetésének, a gazdálkodás belterjességi fokának.

Ez a három bázis az, amelyet alapul kell venni minden hasonló célú kezdésnél, ha komolyan akarunk eljárni és a kapkodást már jó előre ki akarjuk kerülni.

Volt-e szó ezekről, tették-e ezeket a lényeges alapokat komoly tanulmány tárgyává elismert gyakorlati érzékű, képzett mezőgazdák akkor, amikor Kolozsvár város a maga tagosított birtokán gazdálkodni kezdett?

Bizony: nem.

Egyedül Nemes Ferenc érezteti meg az ő javaslatában azt, hogy tulajdonképpen mi volna az indulás helyes módja.

Ő mondja:

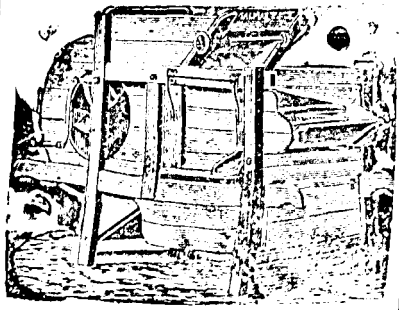
„Hogy most már jövőre a sikertelen kísérletezések eshetőségét is kizárjuk,* szükséges ismernünk mindennek előtt a város birtokait, azok nagyságát, fekvését, talajviszonyait, jelenlegi művelési módját, jövedelmezőségét; meg kell állapítanunk minden körülményre kiterjedő gondos körültekintéssel azt a célt, amelynek megvalósítására a városnak, mint földbirtokosnak törekednie kell és e kettőnek az elméleti gazdasági tudás és a gyakorlati tapasztalat segítségével történt egybevetése önként fogja megadni a jövő gazdálkodás irányát, melyet követnünk kell s megjelölni a módokat és eszközöket,** melyeket a kitűzött cél érdekében alkalmaznunk kell. Részemről rendkívül tontosnak tartom, hogy a városi birtokokon folytatandó gazdálkodás célját és irányát a T. Törvényhatósági Bizottság jelölje meg.“

Majd lennebb:

„Most már azt kell megállapítanunk, hogy a várost, mint földbirtokost minő elvek kell, hogy irányítsák most szóban forgó mezőgazdasági birtokai kihasználásánál. Általános-ságban a városnak is, mint minden gazdának, oly okszerű, belterjes gazdálkodási rendszert

* Még eddig nem zártuk ki! . .

** Az üzemtervek is ilyen eszközök.

Ha ön meg akarja ismerni a legújabb eredeti „KALMÁR“-rostát

szíveskedjék árjegyzéket kérni amellyel több oldalú anyagi és technikai előnyöket fog biztosítani gazdasága részére.

KALMÁR ZS. és TÁRSA gépgyára Hódmezővásárhely

Vezérképvislet: A m. kir. államvasutak gépgyárának vezérügynöksége, Budapest, V., Váci-körut 32.

kell követnie, mely rendszer mellett az elérhető legnagyobb jövedelmet állandóan biztosíthatja magának. Ez általános nemzetgazdasági érdek és a város polgárságának evidens közérdeke.

Kérdezem: *Van-e Kolozsvár városának az ő negyedfélezer kat. holdas tagosított (!) mezőgazdasági birtokáról csak egyetlen egy példány nagy, avagy kicsinyített kézi térképe, olyan, amelyen fel lenne tüntetve a birtoknak művelési ágak szerinti eloszlása, vagy tervbe vett beosztása?*

Egyáltalán nincsen.

Hát lehet-e, szabad-e enélkül egy párezer holdas nagybirtok kezeléséhez komolyan hozzáfogni? Van-e egyáltalán ma a világon intelligens — mondjuk: 300 holdan felüli birtoku — gazdaember, aki a birtoka pontos térképét nélkülözni tudja?

Tudja-e nálunk bárki is — szükséges pontossággal — megmondani azt, hogy az egyes művelési ágak táblái mekkorák? En úgy nézem és a tisztelt gazdasági ellenőrző bizottság is tapasztalhatta, hogy: nem.

Pedig egy ilyen célú precíz térkép elkészítése (mérnök és gazda közös munkája kívántatik hozzá) egyáltalán nem ördögi mesterség, sőt nagyon egyszerű és elég olcsó művelet. Csupán annyiból áll az egész, hogy a meglevő tagosítási birtokbaadási térképről készítendő másolati szelvényekbe a helyszínen bele kell illeszteni a természet képét, bele kell mérni és rajzolni azokat a határokat és méreteket, amelyek az egyes művelési ágakat sőt azoknak minőségi osztályát is — a valóságban élénk tárják.

Sokkal kevesebb mérnöki munka ez, mint például egy három milliós városháza részlet-terveinek a kidolgozása. Sokkal kevesebb és sokkal fontosabb, mert új városháza, amely bizonyosan adóssággal fogja a várost megnyomni, talán csak *lesz* valamikor; ellenben városi dominium már tényleg régen *van*, régen nem jövedelmez kellően és egész bizonyosan meg van a lehetősége, hogy jövőre jól jövedelmezzen!

Még kérdezek egyet-mást

Volt-e a tagosítás után, vagy bármikor is közelebről, a város mezőgazdasági ingatlan birtokainak reális értéke, részleteiben és egészében pontosan megállapítva? Lehet-e enélkül az érték egy bizonyos %-ának, mint jövedelemnek elérését célul kitűzni és az eddig elért, vagy ezután elérendő tiszta jövedelem elégségét, vagy elégtelenségét elbírálni?

Vezetetnek-e olyan külön könyvek és külön számadások a város mezőgazdasági üzeméről, amelyekből könnyen, világosan és biztosan kimutathatók az

egy-egy birtokoknak, a különféle gazdasági ágaknak és végül az egész üzemnek évenkénti pontos eredményei?

Még csak egyet.

Már régen megírták öreg akadémiai professorok, hogy a gazda jövedelmét együttesen három faktornak köszönheti. Ez a három faktor: *a természet* (a termő talaj, időjárás stb.), *a munka* (a szellemi munka, számítás, üzleti érzék, szántás, vetés, aratás stb.) és *a tőke*. Kolozsvár városának mind a három rendelkezésére áll és mégsem boldogul, azért, mert a három faktor közül csak az egyiket veszi teljesen igénybe, a természetet t. i. A munkából idáig jóformán csak egy-két tanácsi tag buzgó tanulmányozása, jóindulatu igyekezete és a gazdatiszti kar szakszerű működése érvényesül; a tulajdonos okos rendelkezése, vezetése, irányítása — hiányzik. A tőke szerepéről ne is beszéljünk.

Ez így talán még sem mehet tovább.

A nagy Deák Ferenc mondotta egyszer Ófelsége előtt, hogy a rosszul gombolt lájbit csak egy módon lehet rendbehozni, úgy t. i., ha végig kigomboljuk és azután újra kezdjük.

Kolozsvár város is valami ilyen formán reparálhatja csak ki eddigi ötletszerű gazdálkodását

Távol legyen tőlem, hogy e kérdésben mereven a „*restitutio in integrum*” álláspontjára helyezkedjem, de mindenestre *javasolom*, hogy — az eddig megvalósított ötletek lehető bekombinálásával —

kezdje a város egészen újból birtokának házi kezelését és pedig első sorban: alapos gazdálkodási cél, terv és rendszer megállapításával, véleményem szerint a következőképen:

1. Kérjen fel a város egy — mondjuk — három tagu (elismert szakemberekből álló) gazda-bizottságot* arra, hogy osztályozza és a melléjük rendelendő mérnök, vagy mérnökök segítségével, a fennebb vázolt módon, részletesen térképezze a város egész mezőgazdasági birtokát.

Az új térképen a következő részletek volnának feltüntetendők:

1. *A város belterületén fekvő, különleges-, esetleg telek-értékkel bíró részek (volt kertészeti egyleti telep stb.);*

* Ha netalán nehézséget okozna három ilyen szakértő kiválasztása, kérje meg a város az Erdélyi Gazdasági Egyletet, a Kolozsvári Gazdasági Egyletet és a Gazd. Akadémiát, hogy azok, a maguk kebeléből, kandidáljanak e szerepre 3-6 tagot, akik közül aztán a közösség bizvást kiválaszthatna magának hármat.

2. *Szántók és pedig:*

I. osztályuak, azaz olyanok, amelyek búza és igényesebb takarmánynövények is jól megteremnek (pl. a tarcsai sik szántó részlet);

II. osztályuak, főképen: zab, bal-tacim stb.-nek, (a Lomb nagyrésze);

III. osztályuak, gyengébb termő-erejűek, vékony feltalajuak, meredek oldalon levők és azok, amelyek kaszáló, vagy legelőjavítás céljából törettek fel (Tarcsán, is Lombon is van ilyen.);

3. *Réttek és pedig:*

I. osztályuak, olyanok, amelyek csekély, vagy épen semmi javítást, kulturmérnöki munkát nem igényelnek;

II. osztályuak, amelyek lényegesebb javítást, kezelést, öntözést, csatornázást, vagy alagcsövezést stb. igényelnek (Várostopja és Szentgyörgy-hegy alatti nagy része);

III. osztályuak, amelyek szántóvá átalakítva, vagy legelő gyanánt használva jobb hasznosítást ígérnek.

4. *Hegyi kaszálók:*

I. osztályuak, bőtermők (főképen: Tarcsán);

II. osztályuak, gyengébbek. (Lombon stb.).

Legelők:

I. osztályuak, (Tarcsán, Lombon, Kóródon);

II. osztályuak (Előbbi helyeken, Szopor.).

6. *Erdőtalajok:* meredek, szakadós, vizmosásos stb. részletek (Tarcsán van ilyen: 40-60 hold körül), és végül:

7. *Kopások,* amelyek teljesen hasznavehetetlen területek. (Ilyen alig van.)

Ezen munkálatok elvégzésére — véleményem szerint — 3-4 hét elég volna.

A nagy térképről aztán készítsen (és sokszorosítsa) a város egy — mondjuk: 1-11520 léptékű — kis kézi térképet, amely már a legegyszerűbb mérnöki munkával és kevés költséggel megcsinálható s amelyre minden birtoknál feltétlenül szükség van.

2. Az új térkép alapján: *becsültesse meg a város — esetleg ugyanazon szakbizottság által — ingallanainak mai reális értékét.* Ezen becslései alapjait szolgálhatnak: az egyes táblák-

Legnagyobb választék és legjutányosabb árban kapható: Divatos férfi ingek, alsó-nadrágok, gallérok, kékeltők és finom angol és francia zsebkendők. Női len és chiffon ingek, bugyigók, szoknyák, háló ingek és kabátok. Fiu és leányka fehérnemű minden nagyságban és minőségben állandó raktár.

Sárga Kristóf

utódai

fehérnemű, vászon és szőnyeg nagyraktára
KOLOZSVÁRTT, Deák Ferenc-utca 3. sz.

Telefonszám 567.

Mátrác, paplan, pokróc, valamint mindenféle ágyhuzat szakszerűen készítve, olesó árban található. — Minden fajájú és nagyságu szalon, ebédlő és futószőnyeg, gyapju és csipkefüggönyök.

Amerikai önműködő ablak-rolletták egyedüli főraktára.

nak már ismeretes termőképességei, a fekvés, hozzáférhetőség, a kezelhetőség könnyüség, a közvetlen szomszéd földek mai adásvételi árai, a tagosítás-kori becslés adatai stb. stb.

Csak mellékesen jegyzem meg, hogy — hozzávetőleges becslésem szerint — az 1. alatti 2—6-ig való osztályok és alosztályok értékszerinti csoportosítása körülbelül a következők szerint volna megállapítható:

1. 1600—2000 kor. kat. holdankénti értéket képviselnek: az I. oszt. rétek;

2. 1200—1600 kor. közötti értéket: a II. oszt. rétek és I. oszt. szántók;

3. 800—1200 kor. közöttit: a III. oszt. rétek és II. oszt. szántók;

4. 500—800 kor. közöttit: az I. oszt. kaszálók és a III. oszt. szántók;

5. 300—500 kor. közöttit: a II. oszt. kaszálók és I. oszt. legelők;

6. 150—300 kor. közöttit: a II. oszt. legelők és végül:

7. 50—100 kor. közöttit: az erdőfalajok.

3. A két első pont alapján — esetleg szintén ugyanazzal a bizottsággal — **dolgoztasson ki a város egy házi kezelési tervet** arra nézve, hogy mezőgazdasági birtokait:

a., mely célok és irányok*) szemellett tartásával,

b., mily rendszer szerint**) és

c., a belterjesség minő fokával***)

— kezeltesse.

4. És legvégül: ehez a kezelési tervhez dolgoztassa ki aztán a város — saját gazdasági személyzete által — a szükséges részletes üzemterveket!

Ezen javaslatomnak mind a négy pontját annyira fontosnak tartom, hogy azok komoly megvalósítása nélkül a város mezőgazdasági birtokainak jövedelmező kezelését, illetve a megfelelő tiszta jöve-

delem kihozását egyenesen lehetetlennek kell állítanom.

Különösen fő súlyt helyezek a 3., alattira, amelynek megvalósítását nyilvános pályázat hirdetése után vélném még célszerűbben elérhetőnek. A dolog annyira fontos és életbevágó, hogy az elintézés ilyen módját nagyon is megérdemli.

*

Nemes Ferencz, az ő 1908. évi javaslata végén a következő kijelentést teszi:

A város nemcsak lokális érdekeket szolgál, de fontos feladatai vannak általános nemzeti és társadalmi célok szolgálatában is. E ténykedéséhez jelentékeny anyagi eszközökre van szüksége, miért is nemcsak általános nemzetgazdasági, de hazafias kötelessége is birtokait oly módon kezelni, hogy az elérhető legnagyobb jövedelmet saját maga élvezze s ez uton is lehetővé tegye saját számára e szép feladatok minél sikeresebb megoldását. Minden paragon heverő, ki nem használt földterület megcsonkítása a nemzetvagyonnak; minden talpalatnyi földet a legintenzívebb módon kell a magyar kultúra szolgálatába állítani. Fölötte fontos e szempont Kolozsvár városára nézve, melynek a szomszédos törvényhatóságok területén levő földbirtokai mind oly vidékeken fekszenek, hol a magyarságot jóformán csak a város képviseli s a hol éppen azért a magyarság erőteljes képviselése igen fontos nemzeti érdek. Éppen erre való tekintettel én a fejlődés további menetét abban látom, hogy ha a város itt levő birtokain a házikezelés rendszerét kellőképpen kifejlesztette, vezesse azt be fokozatosan a többi birtokain is, mert a nemzetiségi vidékeken magyar gazdasági személyzet által magyar szellemben mintaszerűen kezelt birtok kétségtelenül éreztetni fogja üdvös hatását."

Ezen soroknál szebb és meggyőzőbb indokolást igazán nem lehet összeállítani.

En is ezeknek az alapján kérem jelen javaslatom tárgyalását, elfogadását és a város közösségének kiváló figyelmébe, illetve mielőbbi megvalósításra leendő ajánlását!

a vidék szállit Kolozsvárra — versenyen felül állana, mert itt, helyben van

**) Rendszer alatt értem a következőket:

1.) Legyen meghatározva, hogy ki, kik, vagy mely fórum tartsa kezében az egész direkcio fő vezetését, állandó ellenőrzését, szóval, hogy ki, vagy kik képviselik a tulajdonos várost és rendelkeznek annak nevében? Precizirozandó, hogy:

2.) Kinek mi a feladata, a kötelessége és a joga; mekkora és mily tág körű önálló intézkedési jog illeti meg például: a referens tanácsost, a kezelő főintézőt és a többi gazdasági tiszteket. Pontos, hogy bizonyos olyan intézkedések tekintetében, amelyek a hosszú terminusokat nem bírják, ne keljen mindig előzetesen a tanács, vagy plane a közösség döntését kikérni és kivárni. Szóval: rendezni kell alaposan: a kötelességek, jogok és hatáskörök beosztását és terjedelmét.

3.) Meg kell határozni a vezetendő könyvek és számadások mennyiségét, minőségét és módját. Lehető egyszerűséggel, de mindent beállítani, ami szükséges. És a többi, és a többi.

**) Itt legelőször is számbaveendő, hogy a kijelölt célok és irányok szolgálatában, mennyi maximális befektetést (rétek öntözése, alagesővezése, a szántandó összterület nagysága stb.) bírnia meg, azaz: jövedelmeznie ki megfelelően a birtok és mekkora lehet az összes befektetések minimuma, amely mellett még elfogadható hasznot lehet produkálni. Ebben a latitudben mozoghatna, illetve ezen maximum és minimum között állapíthatná meg a tulajdonos város házi kezelésének belterjességi fokát és illetve a gazdálkodásába fektetendő tőkék méreteit.

A kisgazdák peren kívüli jogvédelméről.

Irta:

és az E. G. E. szociális tanfolyamán előadta

dr. Szász Albert,

Marosvásárhely sz. kir. város tb. főügyésze, műési ügyvéd.

IV.

A csereszerződés lényege abban áll, hogy két vagy több személy kölcsönösen egymásnak dolgok tulajdonjogát, vagy jogot átruházni igéri. Teljesen az adásvételi szerződés szabályai alkalmazandók itt.

Az ajándékozás tisztán önkéntes, egészben, vagy részben öntelher nélküli vagyónátruházás és átvétel a célból, hogy az elfogadó vagyona gyarapodjék.

Az ajándékozási szerződés alakyszerűségekhez kötve nincs, mégis jegyesek és házastársak közötti ajándékozásnál melyek ingatlanokra vonatkoznak és olyan ingokra, a mik át nem adtak, közjegyzői okirat szükséges.

Az ajándékozást vissza is lehet vonni és pedig a megajándékozott részéről az ajándékozó ellen tanúsított súlyos sérelem és hálálanság miatt.

Megtámadhatja az ajándékozást a jegyes, vagy házastárs, ha a másik felbontja ezt a viszonyt, illetve okot szolgáltat arra, hogy ezen viszony felbomoljon. Megtámadhatja az ajándékozást az, aki örökségi jogán, vagy mint hitelező, ezért kárt szenved.

Ingatlan szerzési cím lehet az örökjog folyamánya az osztályos egyezség és a tényleges birtoklás is. Az osztályos egyezség rendszerint az öröklött ingatlanak több részre való felosztásával jár, így a vázrajzra vigyázni kell, hogy az a telekkönyvi állapotnak és a telek akaratának megfelelően.

Ha valaki valamely ingatlant régebben megvásárolt, vagy pedig ezt már jogelődei megvásárolták, de ezt okirat hiányában magára telekkönyvetelni nem tudja, vagy az okirat beszerzés kieszközlésére nem alkalmas, vagy pedig valamely ingatlant valaki jogelődei használatának beszámításával és több, mint 30 éve használja, a legégyszerűbb módon — a drága per elkerülése végett — tényleges birtoklással eljárásával irathalja magára.

Két tanuval láttamozott kérvényt kell beadni a telekkönyvi hatósághoz és elő kell adni, hogy valamely ingatlant már három éve nében bír. Előlegezni kell akkor a bírői kiszállás költségeit is. A bíróság ekkor kiszáll, megidézi a tkvi tulajdonosokat is. Ha azután a tkvi tulajdonosok az előjáróság és a bizalmi férfiak előtt ellent nem mondanak, vagy pedig nem jelennek meg, akkor a tulajdonjogot bekebelezi a bíróság a kérelmezőre; ha pedig ellentmondás van, akkor elutasítja.

Ugyanez az eljárás van akkor, amikor a telekkönyvi hatóság az igazságügy-miniszter engedélye alapján kiszáll hosszabb időre valamelyik községbe és ott az összes telekkönyveket helyesbíti. Ez a községek költségébe nem kerül, csak helyi-

*) Fontos például, hogy a város az ő összes állatainak (nemcsak a mezőgazdaságiaknak) takarmányát és összes alkalmazottainak (nem csak a külső gazdaságiaknak) terményjórándóságát — megtermelje. A részben terményjórándóságokból álló fizetési rendszert esetleg a helyi alkalmazottak nagyobb rétegeire is előnyösen ki lehetne így terjeszteni. A lovas rendőr például sokkal jobban jönne ki, ha a lótarthatá alátány egy részét majdnem önköltségi áru, jóminőségű szénában kapná ki, egyéb alkalmazottak, szolgák stb. szintén jobban jönnek ki és kevesebbe kerülnek, ha fizetésük egy részét pl. a város által termelt gabonában kapják ki, ahelyett, ahogy most a termelőtől vásárló közvetítők egész hasznát is megfizetik. A város is jobban értékesítené termelvényeit, ha így járna el, mert a közvetítő kereskedelem hasznát részben a saját alkalmazottaival telezhetné meg.

Igen nagy közkérdés a városnak jóminőségű és normális áru tejjel való ellátása. E tekintetben egy okosan beállítandó nagyobb méretű városi tejgazdaság mindenestre irányítólag és szabályozólag hatna. A ma igen szűk méretű termelést is szaporítaná és azzal, mint termelési ággal maga is jól jönne ki.

A felesleges, házilag fel nem használt gabona és szemes takarmányterményeket (búza, rozs, tengeri, zab, árpa) a katonai élelmezési raktárak utján, vagy jórésben a helyi piacon detailirozva is lehetne jól értékesíteni.

Sok mindenre első osztályú és elég nagy felvevőképességű fogyasztó piac Kolozsvár városa. A város gazdasága pedig mindazon cikkeken, amelyeket

séget és lakást kell adjon az eljáró bíróságnak. Ha indokoltan kérik, az igazságügyminiszterium el is szokta mindig rendelni.

A perenkívüli eljárásnak csak rövid vázlata után állérek a peres eljárásra. Természetesen itt csak azokat a dolgokat tárgyalom, a hol nincs ügyvédi kényszer.

A *válóperben* felperes részére ügyvédi kényszer van, de aki szegénységi bizonyítvány alapján perel, annak részére kérés folytán az ügyvédi kamara köteles pártfogó ügyvédet kirendelni, aki azután a fél jelentkezése után köteles az egész pert lejártatni és pedig díjtalanul. Legkönnyebb a válás a H. I. 77. §-a alapján, ahol 6 hónapig ha különváltan élnek a felek és a válásba mindkettő beleegyezik, egész simán megy a dolog. A válóperben úgy fel, mint alperes részére is ügyvédi kényszer van. Egy kivétel van csupán. A sommás végzés ellen az alperes ügyvéd nélkül is beadhatja a kifogásait, csupán a saját aláírásával, vagy kézjegyével de két tanu kell láttamozza a beadványt. Az oka ennek az, hogy a kifogásokat 3 nap alatt feltétlenül be kell adni és így gyorsan nem lehet ügyvédet megbízni. A három nap úgy számít, hogy a harmadik napon a fél kifogásait postára kell adni. Tehát előnyt ad a félnek holott másféle felebbezésnél, igazolásnál, felfolyamodásnál a 15, illetve a 8-ik napon az a bírósághoz be kell legyen adva.

A váló kifogás igen különböző lehet. Pl. hogy az aláírás hamis, hogy felperes fedezeti váltót perel, hogy igen korán perel, holott a lejáráthoz illetőleg hosszabb időben állapodtak meg. A bíróság erre jegyzőkönyvi tárgyalást tűz ki, amelyen már alperest is ügyvéd kell képviselje.

A járásbíróságnál mindenki személyesen képviselheti magát, nejét, gyermekeit ügyvéd nélkül. A sommás keresetet azonban mindig két tanuval kell láttamozni, vagy pedig panasz napokon a bíróságnál szóval előadni. Ugyancsak panasznapokon a bíróságnál felebbezéseket, felfolyamodást is elő lehet adni, amit perre vesz a bíróság.

A *sommás keresésben* elő kell adni azt, hogy a fél mennyivel tartozik és hogy miből folyik ez a tartozás. Kölcsönből, vételárból, vagy kártérítésből. Bele kell írni az alperes nevét és foglalkozását is. 1000 K-ig majd minden per a járásbírósághoz tartozik, az új polgári perrendtartás után azonban az értékhatár 2500 kor. lesz, így tehát a járásbíróságok hatásköre igen ki fog bővülni. Ide fognak 2500 koronáig a válóperek is tartozni. Ez a törvény 1911. őszén lép életbe. A sommás eljárástól különbözik a fizetési meghagyás. Ezzel 1000 koronáig bárkivel be lehet perelni, amibe be kell írni, hogy a bírósági fizetési meghagyást bocsásson ki keresettel. Ez ellen ellentmondani 15 nap alatt lehet, de lehet a végrehajtási eljárás során is. Akkor tárgyalás lesz benne. Ez olcsóbb, mint a per, azután 1-10 koronáig nem is lehet pert adni be, vagy a községi

előjáróság előtt perelünk, vagy pedig fizetési meghagyás által.

Az *egyszerűbb birtokperek* a következők: Valaki megvesz egy ingatlant, de a másik, illetve a későbbi tkvi tulajdonos, aki hagyatéki eljárás során jutott hozzá az ingatlanhoz, nem akar bekebelézre alkalmas okiratot adni. Erre a vevő, illetve az ingatlan telekkönyvön kívüli tulajdonosa beperli az eladót *okirat kiállítása* miatt. Ilyenkor a keresetbe a telekkönyv hiteles másolatát is csatolni kell, amit egy kétkoronás bélyeg ellenében köteles a tkvi hatóság kiadni.

Valakinek ingatlana van egy telekkönyvben, de azt már használja, akkor *birtokbaadási keresettel* kell az illető ellen fellépni, hasonlóképp hiteles telekkönyvi kivonat csatolása mellett.

A birtokbaadási pertől, ahol a tulajdonjogot kell igazolni különbözik a *sommás visszahelyezési* vagy ugynevezett *birtokháborítási per*, ahol elfoglalja valaki valakinek egy darab ingatlanát, mesgyét beszántás, bekapálás, vagy falevágás által. Itt csak egy évi békés birtokot kell igazolni és a pert egy éven belül be kell adni. Itt a tulajdonjog szóba sem jön, úgy hogy valaki, ha egy évig hagyja, hogy a saját ingatlanát valaki elfoglalva tartsa és azután azt újra használatba veszi, a másik maga a tulajdonos ellen is felléphet sommás visszahelyezési perrel. Az önkényes elfoglalás helyett ugyanis a tulajdonos birtokbaadási perrel kellett volna fellépjen.

Igen gyakori az *ingók kiadása* iránti per. Ezt akkor indítja meg az ember, amikor valaki az ő tulajdonát képező valamely ingóságot visszatart és azt nem akarja kiadni. A nő, mihielyt férjét elhagyja, ha ok nélkül is, jogositva van ingóságait férjétől perrel követelni, amikor a bíróság nem nézi azt, hogy a nő miért távozott és a férjet kötelezi az ingók kiadására.

A végrehajtás során előforduló jogorvoslások a *felfolyamodás*, *előterjesztés* és az *igényper*. A két utóbbi a gyakoribb és fontosabb.

Az *előterjesztést* a végrehajtó eljárása ellen adjuk be. Ez panasz jellegű, de azért tárgyalást tart a bíróság rendszerint benne. Ennek helye van, ha a nő kezén álló üzletben a férj adósságáért foglalnak, a vagy megfordítva. Ha a szükséges butorokat, eszközöket állatokat foglalják le, szóval ha már a végrehajtó törvénytelenül jár el. Ezt 8 nap alatt kell beadni.

Igényperrel az él, a kinek tulajdonát képező ingóságokat foglalják le másnak a tartozásában. A nő társaságában rendszerint ha neki külön vagyoná nincs, csupán az ő nevének kezdőbetűivel megjelölt fehérműveket és evőeszközöket foglalhatjuk le, mert Erdélyben a főszerező a férj és úgy vélelmezhetik, hogy minden más egyéb ingó tehát a butorok és a férj ingóságát képezik. Ép azért azt, hogy a nő e butorokat hozományul kapja, bizonyítani kell. Ha azonban egyszer már az ingót bírói zár alul itélettel feloldották, akkor csak az itéletre kell hivatkozni. Az

Az igényper, hogy halasztó hatálya legyen, az igényfelhívástól következő 15 nap alatt be kell adni és csatolnunk kell a végrehajtási jegyzőkönyv hiteles másolatát is.

Ezeket a pereket mind ügyvédi ellenjegyzés nélkül lehet beadni. A tárgyalás szóbeli lévén, azon már könnyebb a helyzete a félnek, mert a bíróságnak kötelessége kioktatni az ügyvéd nélkül tárgyaló feleket.

Ezeket a dolgokat találtam olyanoknak, amik a mindennapi életben előfordulnak. Ha egy és más dolognak hasznát vehetik s így szerény soraimmal halvány világosságot gyujthattam utjok elé a magyar jogi élet bonyolult utvesztőjében, igazán őszinte örömmre szolgálta.

(Vége.)

A kolozsvári gazdasági akadémia tanulmányi kirándulása.

Irta:

Sztankovics János,
gazd. ak. tanár.

IV.

Dolnji-Miholjac. A dolnji-miholjaci uradalom székellyhídi Majláth Stefania grófnő tulajdonát képezi, mely 45000 kat. hold területű és jobbára a Dráva folyó jobb partján terül el.

Ezen területből 16509 hold áll mivelés alatt, melyből 9100 hold szántóföld, 29000 hold az erdő, a többi rét, legelő, kert, szőlő, szérűskert stb.

A mivelés alatt álló terület 6 kerületre oszlik, mindenik kerület élén egy intéző áll. A központban Bálzár Ernő igazgató vezeti a gazdaság általános ügyeit.

Az uradalom talaja rendkívül változatos, helyenkint áradmányos homozus kötött talaj, más helyen homok, míg az altalaj vizet át nem eresztő anyag. A terület általában véve sík, helyenként megszakítva kisebb nagyobb emelkedéssel. Általában mélyebb fekvésű, miért is az altalajviznek elvezetése sok gondot okoz épen egy, mint a hogy milliókra menő költséget emésztett már fel a Drávanak mederbe tartása.

Az uradalom főbb terményei a buza (1877 hold), zab (1940 hold), tengeri (1462 hold). Ezekon kívül cukorrépat, burgonyát termelnek még nagyobb mennyiségben. Tekintélyes területen termesztik a takarmánynövényeket is.

A buza termelésének egyébként nem igen kedveznek a viszonyok, minthogy gyakran megdül, a rozsdától sokat szenved, szeme gyakran megszorul, a kőd is igen gyakran árt, úgy, hogy a 10 q. átlagot csak egy némelyik kerület éri el.

A rétek a drávamenti ártereken vannak, mélyebb fekvésű vizenyős területek, melyen sáros, béka rokkás, kevés értékű széna terem, melyet igen gyakran csak megfelelő előkészítés után esznek meg az állatok.

A legelőterületből csak mintegy 40% mondható jónak, a többi homok zátony, melynek legnagyobb része az állami vízszabályozó társulatnak van átengedve, mely ott fűzeseket létesített. Az innen nyert fűzveszőket a partoldalok megkötésére használják fel.

Teljesítések tekintetében megemlítendő, hogy egyelőre az uradalom szántóföldjének cca. 2000 kat. holdjára van alagesővezési tervezet elkészítve. Ebből 200 kat. hold már egy év előtt készült el. Ennek kedvező eredménye, valamine a legutóbbi esapadékus évek alatt szerzett keserű tapasztalatok, hogy t. i. a sok eső miatt a szántóföld jórésze teljesen hasznavehetetlen maradt, érlelte meg a birtokos azon elhatározását, hogy — ámbár nagy

anyagi áldozatokkal — de mégis alagszóveteti a többi 800 holdat is.

Kedvező lejtési viszonyok a sikert eleve biztosítják és a levezetendő víztömeg 2 hatalmas csatornában és a Branyiska patak medrében vezetetik a Drávába.

Az állatállomány a következő: igásló 160 drb., jármosökör 730 drb. összesen 890 darab igásállat, vagyis a szántóföld minden 20,5 kat. holdjára egy kettős fogat esik. A könnyű ménes 66 darabból, a hidegvérű ménes 34 darabból áll. A hidegvérű csődörökkel 8 koronáért hágnak és olyannyira keresettek, hogy tartásuk úgy szólván ingyenes; egycsben gazdasági munkák végzésére használják őket.

Különösen kedves látványt nyújtottak a magyar gulyák, melyekben 1043 darab remek időmu, kítűnő igavonó anyagot szolgáltató ezüstfehér jószágot tartanak. Az uradalmi igazgatóság tekintettel arra, hogy a magyar marha az ottani viszonyok közé nagyon jól beillik, különös súlyt helyez annak szakavatott továbbtenyésztésére. Ezenkívül van még az uradalomban 368 darabot számláló tarka gulya. A simmenthali és montavoni jellegű 284 darabból álló 2 tehenészetben egyedenkénti takarmányozásban részesülnek az állatok. A tejelési átlag 2000 literen jóval felül van. A tejet Eszéken sikerült jó árak mellett elhelyezni.

A göbölők száma évenként 180—200 közt változik. Hízalási eredmény tarka marhánál 1,0—1,17 kg, magyar marhánál 0,77 kg. Eladási és beszerzési ár kilogrammonkénti különbsége 20—25 fillér. Hízalás tartama növendék marhánál 4 hónap, ökröknél 8 hónap.

Az uradalom sertés-állománya 2374 drb. mangalica. Egyszer malacoztatnak január 10 és február 5-ike között. A göbe átlagos szaporulata 5,6—6,2 A malacok 1 hónapos kortól kezdve áztatott árpát kapnak, 8—10 hetes korban elválasztatnak. Legelő mellett 0,5—1 kg. közt való adagban árpát kapnak tengeri törősig, azontul tengerit 2 kg-ig menő adagban. November 1-én átlag 50 kg, február 28-án 85—90 kg. súlyt érnek el, a süldőket ekkor hizalásra adják el. Sertésvész ellen *Hutyra* és frankfurti szérummal oltanak. Idei oltási eredmény szerint a *Hutyra* szérummal beoltottak közül elhullott 8%, a frankfurti szérummal beoltottak közül pedig elhullott 25%. Az oltatlanul maradt betegek közül elhullott 70%.

Az iparvállalatok közül megemlítendő: 2 uradalmi szeszgyár a 720 hl. kontingenssel, melyben cukorrépa, tengeri, burgonya kerülnek feldolgozásra; a kampagne kezdete szeptember közepe és alkalmazkodik a hizaláshoz. Ezenkívül van még az uradalomban 1 körkemence, 2 tégláégető, 1 fűrésztelep. A miholjaci szeszgyárral összeköttetésben áll egy villamostelep, mely a kastély, vendégház, különböző istállók, mihelyek világítását, valamint ez utóbbiak üzemerejét szolgáltatja.

Ezekben vázoltam volna — ugyszólván széljegyzetek alakjában — az ezidei tanulmányunktak rendkívül változatos és sokoldalú ismeretszerzésre alkalmas szolgáltató látni valót.

Különös elismeréssel kell nyilatkoznom a földesurak részéről mindenütt élvezett rendkívüli figyelemről, valamint azon valóban kolleágiális, szeretetteljes és igazi baráti érzelmtől áthatott fogadtatásról, melyben exkurzióink minden egyes tagját az uradalmak tisztikara részesítette.

Igy pl. dolnji—miholjácson gróf *Majláth* László ur két ízben is fogadott bennünket. Első alkalommal kastélyában, melynek berendezése imponáló módon bizonyítja, hogy a gróf ur az ország egyik legelső vadászembere és harmadnap ismét pompás parkjában, melyben a minden egyes bokor, fa előtt látható latin felirású email-jelzőtáblácskák azonnal elárulják, hogy milyen nagy figyelembe részesülnek e helyütt a botanikai ismeretek is.

Egy másik felejthetetlen emlékműnk a „József főherceg ur ő cs. és kir. fensége a

tolmácsolt hódolat nyilvánításért legőszintébb magas köszönetét kifejezni méltóztatott, gróf *Batthyány* szolgálattelvő kamarás" szövegű távirathoz fűződik, melyben Ő fensége abbéli táviratilag kifejezésre juttatott köszönetünkre válaszolt, hogy hallgatóinknak alkalmas nyújtott bánkúti uradalmában oly értékes tapasztalatokat szerezhessen és megismerkedhetni oly tisztikarral, melynek kötelékébe tartozhatni bizonyára végzett gazdaszaink leghőbb vágyát képezi!

(Vége.)

IRODALMI SZEMLE.

Kísérletügyi Közlemények. Most jelent meg a földművelésügyi miniszter kiadásában dr. *Károly Rezső* gazd. akad. igazgató szerkesztésében a „*Kísérletügyi Közlemények*“ XVI. kötetének 3. füzeté a következő tartalommal: *Tóth Gyula*: Magyar dohányok nikotintartalma. *Tóth Gyula*: A dohánykivonat (hanaton) alkalmazásáról. *Könyök Alajos dr.*: Fiumei borok összetétele. *Windisch Rikárd dr.*: A hamumeghatározás megkönnyítése. *Herke Sándor*: Adatok a gyökérgumó baktériumok életműködéséhez, valamint a „Nitrogin“ és „Ozotogen“ bakteriologiai vizsgálata. *Herke*: A mézsalétromtrágya értéke. *Jancsó Béla és Surányi János*: Kísérletek szárított cukorrépa-maggal 1912-ben. *Jancsó Béla és Surányi János*: Cokorrépa sor- és növénytavolsági kísérletek 1912-ben. *Gyárfás József*: Cukorrépa sártágyázási kísérletek eredménye 1912-ben. *Gyárfás József*: Zabmütrágyázási kísérletek mézsalétrommal. *Gyárfás József*: A turkesztáni lucernával folytatott kísérletezés III. évi eredménye. *Gyárfás József*: 1910—1912. évi tözeges rétmütrágyázási kísérletek eredménye. *Zaitschek Arthur dr.*: A friss és szárított tengerimoslók tápláló értékéről. *Baintner Ferenc dr.*: Milyen összetételű a szilvamoslók.

Sorbatrágyázási kísérletek a „Rekord II“ vetőgéppel címen *Juhász Árpád*, gazd. akad. tanár egy igen csinos nagy képes albumot állított össze, amelyet a M. Á. V. gépgyár Vezérigynöksége most adott ki. A mütrágyákat alig egy pár évvel ezelőtt — ahol egyáltalán használták Erdélyben — kézzel szorták ki. Mióta azonban a M. Á. V. a „Rekord II“ sorbavető- és sorbatrágyázó gépet forgalomba hozta, a sorbatrágyázásnál a gyakorlatban igen sok híve akadt és ma már Erdélyben közel 100 gazdaság alkalmazza a „Rekord II“ sorbavető és sorbatrágyázó gépet. A *Juhász Árpád* által összeállított igen csinos kiállítású és rendkívüli tanulságosan szemléltető képekkel magyarzó album feltűnteti a különböző terményekkel, gabonaneműekkel, cukor- és takarmányrépával. Erdélyben a „Rekord II“-vel végzett sorbatrágyázási kísérletek eredményeit oly módon, hogy fénykép felvételben mutatja be egymás mellett a trágyázatlan, szorva és sorbatrágyázott termények fejlődését. A fényképfelvételek *Schmidt Oszkár*nak a fényképezés terén való szakavatottságát dicsérik. Tekintettel a mütrágyáknak a modern gazdálkodás szempontjából való kiváló fontosságára és nagy jelentőségére, kívánatos volna, hogy e sorbavető és egyben sorbatrágyázó gépet minél számosabban megismerjék és alkalmazzák a gazdák.

EGYLETI ÉLET.

Felhívás a gazdaközönséghez!

Gabonavásár Kolozsváron.

Az E. G. E. szeptember havi kiállításaival kapcsolatban, Kolozsváron nagy gabonavásárt rendez az E. G. E. és Kolozsvári Kereskedelmi Csarnok együttesen az Erdélyrészi Ministeri Kirendeltség támogatásával.

A vásár célja, hogy Erdélyben egy egységes gabona ár alakuljon ki, a kereslet és kínálat könnyen találjon kielégítést, a gazdáknak gabo-

nájuk eladása tárgyában modjukban álljon egyidejűleg több vevővel is érintkezésbe lépni.

A vásár ideje: szeptember hó 5., 6., 7. és 8. napjai, naponta d. e. 11 órától 1 óráig.

A vásár helye: a Kolozsvári Kereskedelmi Csarnok nagyterme (Kolozsvár, Unió-u. 20.)

A vásár intézői: A vásárt egy 14 tagból álló bizottság intézi, amelybe 7 tagot az E. G. E., 7-et pedig a Csarnok küld ki. A bizottság elnöke: dr. *Koos Mihály* min. oszt. tan., igazgató: *Juhász Árpád*, titkár: *Miklós Armand*, helyettes titkár: *Török Bálint*.

A vásár szabályzatát a bizottság közelebről összeállítja és azt a lapok útján publikálni fogja.

Addig is, míg a bizottság a vásár szabályzatával elkészülne, és azt az „*Erdélyi Gazda*“ban ismertethetők, felhívjuk a vásárra a gazdaközönség figyelmét.

Kolozsvárt, 1913, július hó 17-én.

Tisztelettel:

Az E. G. E. Elnöksége.

Meghívó a kolozsvári gazdanapokra. Az anyaországi társ- és rokonegyesületekhez a héten a következő felhívást és meghívót küldötte szét az E. G. E. elnöksége.

Mélyen tisztelt Elnökség!

Az Erdélyi Gazdasági Egyesület a magyar nemzeti földbirtokpolitikának rég megoldásra váró kérdését végre dülőre öhajtván vinni, az utóbbi 10 év földbirtok forgalmi adatait — az 10 holdon alóli birtokokról is — Erdélyből összegyűjtette. Ennek a részletekre is kiterjedő hatalmas statisztikai kimutatásnak — részben már ismert — megdöbbentő adatai a *folyó évi szeptember hó 7-én Kolozsváron tartandó országos földbirtokpolitikai nagygyűlésen* fognak nyilvánosságra kerülni.

E nagygyűlés meghívóját azzal a kérelemmel van szerencsénk a Mélyen tisztelt Elnökségnek mellékelten megküldeni, hogy a bölcs vezetése alatt álló egyesületet a nagygyűlésen minél több taggal képviselni sziveskedjék.

Egyidejűleg van szerencsénk tisztelettel meghívni a Mélyen tisztelt Elnökséget a folyó évi szeptember hó 5—8 napjain Kolozsváron tartandó XVII. erdélyrészi tenyészállat és IX. mezőgazdasági gép és terménykiállításokra, valamint a szept. 6-án tartandó nagy talajművelő-gép bemutatónkra. Kérjük a kiküldendő képviselők számáról és nevével a rendező-bizottságnak előzetesen való szives értesítését.

Kolozsvár, 1912. Július 12.

Hazafias tisztelettel

Br. *Bánffy Ernő*,
e. elnök.

Tokaji László,
e. titkár.

KORMÁNYINTÉZKEDÉSEK

Vetőmageladás. A kisbéri, bábólnai, mezőhegyesi és fogarasi ménesbirtokok, valamint a gödöllői m. kir. koronauradalom gabona- és egyéb szemes termény készletéből az erre alkalmas minőségű magvak az alábbi feltételek mellett vetőmagul mindazoknak a gazdáknak kiadottnak, akik eziránt a birtokok igazgatóságaihoz fordulnak. Az egyes termények csak készpénzfizetés mellett engedtetnek át. Az eladási ár Kisbérre és Bábólnára, Mezőhegyesre és Gödöllőre nézve a budapesti tőzsdei, Fogarasra nézve a fogarasi piacon jegyzett piaci árak szerint állapítatik meg oly módon, hogy az elszállítást megelőző napon jegyzett tőzsdei, illetve piaci árakból szállítási költségére Kisbéren 83 fillér, Bábólnán 60 fillér, Gödöllőn 30 fillér, Mezőhegyesen pedig 100 fillér 100 kg.-onként levonatik, az ily módon megállapított árhoz azonban, mivel jól megrostált vetőmag engedtetnek át, mindegyik birtokon 2 K, azaz

kettő korona hozzászámitatik. Egy gazdának egy és ugyanazon gabonanemből 100 q.-ig, egyéb magvakból pedig 10 q.-ig terjedő mennyiség engedtetik át. A vásárolt vetőmag *kizárólag csak vetésre fordítható*, ezért a megrendelő gazda kívánatra a megrendelés teljesítése előtt hiteles községi bizonyítvánnyal igazolni tartozik, hogy a megrendelt vetőmagra, — saját gazdaságában — tényleg szüksége van. A szállítást a legközelebbi vasuti állomásra mind-egyik birtok ingyen, illetve költség felszámítás nélkül teljesíti, a vasuti szállítási költségeket azonban a megrendelő fél viseli. A szükségelt vetőmagokra előjegyzéseket is kérhetnek a gazdák az említett uradalmak igazgatóságaitól és pedig őszi gabonára folyó évi október hó 1-ig, tavaszira pedig december hó végéig, megjegyezvén, hogy az előjegyzett vetőmagvak kiszolgáltatása az őszi, illetve jövő tavaszi vetés végéig fog eszközöltetni. Minden előjegyzett vetőmag után előlegül, illetőleg bánatpénz gyanánt métermázsánként 1 korona az illető birtoknak, melynél a megrendelés történik, beküldendő, mely összeg azonban a szállításkor az egész vételárba beszámíttatik. Budapest, 1913. évi június hó 17-én. M. kir. földművelésügyi miniszter.

Ujitások a téli gazdasági háziipari tanfolyamok rendezése körül. A földművelésügyi miniszter rendeletet intézett valamennyi gazdasági egyesülethez a téli gazdasági háziipari tanfolyamok rendezése tárgyában, több ujitásra híván fel a gazdatársadalmi szervezetek figyelmét. A rendelet szerint a jövő télen tartandó háziipari tanfolyamok bejelentése alkalmával fel kell tüntetni, hogy azokat a kisgazdák részére, vagy a mezőgazdasági munkások téli keresetének biztosítása céljából tartják-e? A tervezet összeállításánál az is jelendő, hogy a tanfolyamon hány tanuló fog részt venni. A mezőgazdasági munkások részére tervezett tanfolyamoknál pontosan meg kell jelölni, hogy mily munka tanítását és hány minta készítését fogják felölelni, továbbá, hogy e munka végzéséhez szükséges nyersanyag kapható-e helyben vagy a vidéken, végül, hogy a kész és piacképes áru értékesítése remélhető-e s végül a kitanult munkásokkal annak idején termelőszövetkezet alakítható-e? A tanfolyamok elhelyezésére szükséges helyiségről, annak világításáról, fűtéséről és tisztántartásáról a községeknek kell gondoskodni. Az államsegély kizárólag az oktatómester díjazására, a nyersanyag és szükséges háziesszközök beszerzésére fordítható. A tanfolyamok időtartama hat héttől négy hónapig terjedhet. A költségvetési tervezeteket legkésőbb augusztus 1-ig kell beterjeszteni a miniszteriumhoz. Azok a vármegyék, melyek valamely kirendeltség területi hatáskörébe esnek, kérelmeiket a kirendeltségek útján terjesszék fel.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Hensch Árpád halála** Magyaróvárról jelentik táviratilag, hogy *Heusch* Árpád ny. gazdasági akadémiai igazgató hosszabb szenvedés után elhunyt. A megboldogult 30 évig volt tanára a gazdasági üzemtannak s mint ilyen, tevékeny részt vett nemcsak az ifjuság nevelésében, de a szakirodalom fejlesztésében és a gazdatársadalmi mozgalmakban is. Az O. M. G. E., igazgatóválasztmányi tagját és irodalmi szakosztályának társelnökét vesztette el benne.

— **Kitüntetett gazdasági tudósítók.** A földművelésügyi miniszter *Pállfy* Dezső urad. intéző (Gernyeszeg), *Elekes* Árpád urad. intéző (Harasztos) és *Tamássy* Oszkár körjegyző (Bala) gazdasági tudósítókat, tudósítói tisztjök lelkiismeretes és pontos teljesítéséért 100—100 korona értékű jutalomban részesítette.

— **Erdélyi gazdák gyűlése.** *Lészai* Ferenc elnöklete alatt az E. G. E. rendkívüli ig. vál. ülést tartott pénteken d. u., amelyen sajnálattal vették tudomásul *Serényi* Béla gr. távozását és helyesléssel fogadták elnökségnek br. Ghillányi Imréhez intézett meleg üdvözlő iratát.

A miniszteri leiratok elintézése és tudomásul vétele után a Magyar Gazdatisztek és Erdőtisztek Orsz. Egyesülete felhívására és kérésére elhatározta a választmány, hogy egy gazdatiszti szakosztályt állít fel az egylet kebelében. Az előkészítő munkálatok elvégzésével *Török* Bálint s. titkár bizatott meg. A kolozsvári gazd. ak. tanári karának előterjesztésére a gr. *Mikó* Imre-féle 200 K-ás alapítványi jutalomdíjat a választmány *Imets* Endre III. éves gazd. akad. hallgatónak, a *Bors* Albert-féle u. cs. 200 K-ás jutalomdíjat *Rege* Károly III. éves hallgatónak ítélte oda és a jutalmak ünnepélyes átadására *Gidófalvy* István, dr. *Csérer* Lajos és *Tokaji* László küldettek ki, illetve kérték fel.

Több képviseltetésről és elnöki intézkedésről szóló bejelentés tudomásul vétele után, hozzájárult a választmány a Kereskedelmi Csarnokkal karöltve rendezendő vásár megtartásához. A galántai szántásversenyre *Juhász* Árpád, *Jászberényi* András, dr. *Csérer* Lajos és *Rosenberger* Sándor küldettek ki. A fogarasi dohánybeváltóhoz szakértőül *Juhász* Árpád és *Kovács* Béla küldettek ki. A Kolozsváron felállítandó kertészeti iskola kérdését megvitandó és véleményezendő, a választmány egy több tagból álló bizottságot küldött ki. (A jegyzőkönyvet következő számunkban hozzuk.)

— **Az első országos kukoricakiállítás.** Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület 1914 tavaszán rendezi első országos kukoricakiállítását Budapesten, a Magyar Mezőgazdák Szövetkezetének alkotmányutcai új székházában. A kiállítás rendezőbizottsága mindent elkövet, hogy a sikert biztosítsa. Az előkészítő munkálatok már teljes erővel folynak. Több mint négyezer felhívás küldetett szét, az ország ismertebb kukoricatermesztőivel, az állami uradalmak, gazdasági akadémiák és földmives iskolák igazgató-ságaival pedig közvetlen lépett összeköttetésbe a kiállítás rendező bizottsága. A vármegyei gazdasági egyesületek a vármegyei kukoricatermesztők terményével kollektíve vesznek a kiállításon részt, a tudományos intézetek pedig a kukorica betegségeit fogják praeparatumokkal bemutatni.

— **Országos sörárpa és komlókiállítás.** Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület a földművelésügyi miniszter támogatásával folyó évi szeptember hó 28—30-ig terjedő időben Budapesten az egyesület székházában országos sörárpa és komlókiállítást rendez. A kiállításon való részvételi felhívásokat a napokban küldötte szét a kiállítás rendező bizottsága. Az árpa és komlóminták a kiállításra legkésőbb szeptember hó 1-ig küldendők be. A beküldendő árpa mennyisége kilenc és fél kiló, komlóból pedig kettő kiló. Az árpa és komlómintákat szakértőkből alakult bírálóbizottság bírálja meg, mégpedig az ipari felhasználás követelményei alapján. A bírálat alapján legjobbnak talált sörárpa és komlóminták pénzdíjjal és oklevéllel fognak kitüntetettetni. Díjazás, illetve a kiállításon való elhelyezés céljából az árpa és komlóminták termelési körzetek szerint fognak csoportosíttatni. A kiállításra csakis pontosan kitöltött bejelentési iven kíséretében beküldött minták bocsájtatnak, melyeket a rendezőbizottság készséggel küld meg az érdeklődőknek.

— **Osikvármegye Gazdasági Egyesülete,** ugyis mint vármegyei mezőgazdasági bizottság 1913. év július hó 9-én *Fejér* Sándor alispán vezetése alatt ülést tartott. Örömmel vette tudomásul az igazgató választmány titkár azon bejelentését, hogy földművelésügyi m. kir. miniszter ur egy Csikszeredában felállítandó boltgárrendszerül kertészeti telep költségeinek fedezésére megfelelő államsegélyt helyezett kiállításba. A székelyföldi miniszteri kirendeltségnek Kolozsvár és Marosvásárhely székhelylyel történt kétféle osztására vonatkozó miniszteri leirat kapcsán,

sajnálattal vétetett tudomásul *Koós* Mihály eddigi vezetőnek áthelyezése. A felszólalók egyenkint reményüket fejezték ki, hogy az önállósítandó marosvásárhelyi kirendeltség hasonló buzgalma és a speciális viszonyokat ismerő vezetőre fog bízani. Földművelésügyi miniszter urnak a csikólegelők létesítése tárgyában kelt leirata kapcsán helyesléssel vétetett tudomásul titkári azon bejelentése, hogy egy egyesületi csikólegelő beállítására iránt felterjesztés intéztetett. Br. Ghillány Imre m. kir. földm. miniszter urnak kinevezetése örömmel vétetett tudomásul s ebből az alkalmából üdvözlöttni határozatott. A kirendeltség helyi megbízottjának azon értesítésére, hogy az egyesületi tagok közös használatára beszerzendő gazdasági gépek vételárából 30 százalékot visel, örömmel fogadtatott. A folyó év őszen rendezendő állatdíjazások programja megállapított s a díjazások helyül folyó évi október hó 27., 28., 29., 30., 31. napjaira Kászonyfalva, Csikszentgyörgy, Csikszentimre, Csikszentmihály és Karcfalva községek tüzetek ki. Az Erdélyi Gazdasági Egylet által szeptember 5—8. napjain rendezendő tenyészállat-, gép- és terménykiállításra az egyesület képviselőiben való megjelenésre *Fejér* Sándor, dr. *Fejér* Antal, *Balogh* Ferenc, *Bodor* Gyula, T. Nagy Imre és *Szász* Lajos ig. választmányi tagok kérték fel s a kirendeltség felkéréstni határozatott arra, hogy az egyesület tagjaiból szervezendő csoportos kirándulók részére vasuti kedvezményes jegyeket kieszközölni sziveskedjék. A fogarasi vármegyei gazdasági egyesület átirata kapcsán, mely mellett a felosztalni szándékolt fogarasi ménesnek jelenlegi helyén való további fentartása ügyében földm. miniszter úrhoz intézett feliratát támogatás végett küldi meg, hosszabb eszmecsere fejlődött ki, minek folytán igazgatóválasztmány a feliratnak hasonló szellemű felirattal való támogatását azzal a hozzáadással határozta el, hogy amennyiben valamely felmerült helyi vagy egyéb okok a fogarasi ménes áthelyezését kívánják, a ménes a vármegyei magánjavak nagy kiterjedésű és elsőrendű minőségű tölgyesi legelőterülete helyettesíték vagy a ménes felosztatása esetén az abból választott kisebb méretű tenyészkanca és ménes s az ahhoz vásárolandó székely tenyészkancaiból a tölgyesi legelőterületen állami ménes állíttassék fel, hol a katonaság részére is mállás lónak nagyon keresett kisebb hegyi fajta székely ló az így összeállított tenyészanyagból okszerűen kitenyészthető lenne.

A jószág és baromfi ápolásához csak
Dr. **BOROVSKY**-féle
„ANIMÁL BOROLINT“
használjon.
A legkiválóbb magyar gyártmány!
Számos kitüntetés és szabadalom!
2762 III.

— **A földművelésügyi miniszter üdvözlése.** Az Udvarhelyvármegyei Gazdasági Egyesület báró *Daniel* Lajos elnöklete alatt tartott igazgatóválasztmányi ülése felirathban üdvözölte báró Ghillányi Imre földművelésügyi minisztert hivatalba lépése alkalmából. A felirat kiemeli, hogy a miniszternek eddigi, a gazdatársadalom körében kifejtett közéleti munkássága teljes bizottsítékot nyújt arra, hogy szerencsés kézzel egyesíteni fogja a haza javát a gazdatársadalom boldogulásával. Teljes bizalommal reményli az egyesület, hogy a miniszter, aki a gazdasági egyesületek belső életével teljesen ismerős gazda, súlyt fog helyezni arra, hogy az autonóm gazdatársadalmi szervezetek működése a bürokratizmus előnyomulása által meg ne bémíttassék.

— **A komlóiacról.** A csehországi komlósvidékek nagy részén a levéltetű, fehérpenész,

korompenész károsítólag léptek fel, másról a mostani hideg, nedves időjárásba nem bír fejlődni a komlóültetvény, úgy, hogy sokfelé csak $\frac{1}{2}$ vagy $\frac{1}{3}$ termést remélnek. Így panaszkodnak az osztrák szaklapok, az áralakulásról még nincs biztos hír, csak annyi, hogy 1912-i termésnek javul az ára és keresik. Olyan általános hírek ezek, melyeket rövidesen hivatalos helyről számszerű és biztos külföldi komlóültetvényt kellene pótolni (legalább hetenként), nehogy a már feltűnedező cseh komlóügynökök *elővételek* kötésével újból megkárosítsák kevésbé tájékozott termelőinket. A kereslet már is nagy az ideai komló iránt és a külföldön már 200 koronát ígérnek *előre* az ideai komló 50 kg.-jáért.

— **A kolozsvári háztartási tanfolyam bezárása.** Nyolc hetes eredményes működés után szombaton délelőtt tartották meg a földművelésügyi miniszterium égisze alatt álló kolozsvári háztartási tanfolyam záró-vizsgálatát. *Koós Mihály*, az erdélyrészi kirendeltség vezetője elnökölt a vizsgálaton, amelyen részt vett *Stegmüller Mária*, az országos tanfolyam igazgatónöje is. Harminc növendék állott vizsgálatra. *Kovács Ilonka*, *Lovas Emma* előadó tanárnők és *Merza Jenő* gazd. akad. tanár oktatták a növendékeket, akiknek valamennyie szép sikerrel vizsgáztak le. A növendékek által készített süteményeket és fehérneműket stb. egy szép kiállítás keretében mutatták be.

— **Az Omke erdélyi akolója új tarifáért.** Az árvízkatasztrófa tudvalevőleg óriási forgalmazavart okozott Erdélyben, amelyből kiszámíthatatlan kár hárult Erdély kereskedelmére és iparára is. A marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara akciót kezdeményezett, hogy a vasúti küldeményeket különvonatokon bonyolítsák le és pedig oly módon, hogy a kerülő úton a nagyobb tarifadíjat ne kelljen megfizetni. A marosvásárhelyi kamara akciójával foglalkozott az Omke is, amely pártolólag foglalt mellette állást.

— **Értesítés.** Az Erdélyrészi Méhész-Egyesület elnöksége tisztelettel tudatja, hogy az Erdélyt ért nagy árvizek folytán beállott vasúti és közúti forgalmi akadályok miatt a f. évi *julius 20. ára* Nagysármásra tervezett Méhészeti vándorgyűlés és méhészesestély megtartását f. évi *augusztus 17-ére* halasztotta el. Kolozsvár, 1813 július 14. Az Erdélyrészi Méhész-Egyesület elnöksége.

— **Gyógynövénytanfolyam a kolozsvári Gazdasági Akadémián.** F. hó 29-én fog Kolozsvárt a gazdasági akadémián a 8 napos gyógynövényismertetési tanfolyam megnyitni. Erre a tanfolyamra már megtörténtek a felvételek. Tekintettel arra, hogy a 20 résztvevőre tervezett tanfolyamra 280 folyamodvány érkezett be, dr. Ghillány Imre földművelésügyi miniszter méltányolta ezt a nagy érdeklődést és 26 folyamodót ösztöndíj élvezete mellett vett

fel a tanfolyamra és több résztvevőt más alap terhére vett fel. E tanfolyamnak célja az ország különböző vidékein lakó lelkészek és tanítók figyelmét a hazánkban vadon termő gyógynövények értékére felhívni, a gyűjtés és értékesítés módjával megismertetni, hogy a szegényebb néposztályt ezúton újabb mellékkeresetre kitanítsák. E tanfolyam iránt nem csupán a hazai gyógynövénykereskedőink érdeklődnek, hanem ennek híre már a külföldre is eljutott, úgy, hogy brünni, leipzig, hamburgi és párisi kereskedők fordulnak a tanfolyam vezetőségéhez oly célból, hogy a tanfolyamon résztvevőkkel közvetlen üzleti összeköttetésbe léphessenek.

— **Felvétel a vincellériskolákba.** A bihardiószegei, egri, nagyenyedi és pozsonyi m. kir. vincellériskolákba való felvétel feltételeit a földművelésügyi miniszter most teszi közzé. Felvételi kellékek. Legalább 16 éves életkor, a népiskola sikeres elvégzését tanúsító bizonyítvány, ép, erős, egészséges s a gyakorlati munkák végzésére alkalmas testalkatot tanúsító orvosi bizonyítvány, községi, erkölcsi bizonyítvány, bizonyítvány a szülők vagyoni helyzetéről és hivatásszerű foglalkozásáról. A szülők vagy a gyám kötelező nyilatkozata arra nézve, hogy a felvett tanulót a tanév vége előtt az iskolából ki nem veszik, valamint kötelezés arra, hogy a teljes ellátásért járó 300 koronát pontosan fogják fizetni. Szegénysorsu pályázóknak kivételesen az egész, vagy a fél ellátási díj elengedtetik, ha szegénységüket hatósági bizonyítvánnyal igazolják s ha a kedvezményes felvételre egyébként érdemesnek találtnak. Az egy koronás bélyeggel ellátott, kellően felszerelt és sajátkezűleg irt és aláírt kérvények a földművelésügyi miniszteriumhoz címezve *f. év aug. 10-ig nyújtandók be*, annak a vincellériskolának az igazgatóságához, melybe a pályázó belépni óhajt. A tanév október 1-én kezdődik, a nagyenyedi iskolánál három, a többinél két évig tart.

— **A gyapjúüzletről.** A budapesti gyapjúárverések ezidei első sorozata f. hó 11-én nyílt meg, nagy számban, megjelent vevők jelenlétében, kiválóan élénk hangulat mellett. Árverés alá került 5939 zsák kitűnően sikerült usztatott és szennyes gyapju, melyekből 4550 zsák adatott el. Főérdeklődést keltettek erős szálu középminőségű gyapjuk, amelyek hátmosásban mintegy 5%-kal, szennyben mintegy 10%-kal magasabban keltek el a tavalyi árverésen fizetett áraknál. Nagy kereslet volt keresztezett és cigája gyapjukban, melyek a tavalyinál egészen 20 százalékkal magasabb árakon keltek el, ugyancsak legfinomabb posztógyapjukban, amelyekért teljes tavalyi árakat fizettek.

3. A bűzös kelemetlen száj- és torok szagot csak a Dr. Borovszky-féle mentholos Borolinnak használata által veszi el. — Egy pohár vízben 15-20 csepp elegendő. — A fogaknak alabástrom szerű fehér színét csupán ennek a házszernek a használatával érhetjük el.

Eladó egy könnyű 6-os 7 légrétegű használt MÁV. teljes cséplőkészlet, gyárilag javítva, teljesen új szíjakkal és felszerelési tárgyakkal és ponyvákkal, ugyanolyan jóállással, mint új gépeknél. Azonnal szállítható Kedvező ár és fizetési feltételek mellett.

Cim: **Karczag Henrik Temesvár**, Józsefváros Uri-utca 4. (v. z.)

Gyergyószentmiklós határán **egy 275 katasztrális holdas birtok**, amely 200 hold jó szántó és rétből és 75 hold legelőből áll, kellő gazdasági épületekkel, továbbá egy ezzel összefüggő, a főtérhez közel fekvő, modernül berendezett **mezőgazdasági szeszgyár 890 hektoliter contingenccsal**, kitűnő szarvasmarha és sertéshizlaloistállóval együttesen, vagy külön-külön is családi okokból sürgősen és nagyon jutányosan, kedvező feltételek mellett **bérbeadó**.

Ajánlatokat kér a Gyergyói Hitelintézet Részvénytársaság 2948 Gyergyószentmiklós.

A LAPFELÜGYELŐ BIZOTTSÁG FELÜGYELETE MELLETT

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ

TOKAJI LÁSZLÓ

A LAP AZ ERDELYI GAZDASÁGI EGYLET TULAJDONA.

A MAGYAR JELZÁLOG HITELBANK

KOLOZSVÁRI KÉPVISELŐSÉGE

(Jókai-u. 2. sz. I. emelet.)

FÖLDBIRTOKRA

és a nagyobb városokban fekvő

H A Z A K R A

15 évtől 65 évig terjedő törlesztéssel

LEGOLCSÓBB KÖLCSÖNÖKET nyújt.

A jelzálogul felajánlott erdélyrészi ingatlanok értékére és a megszavazandó kölcsön összegére nézve

AZ ERDELYI GAZDASÁGI EGYLET bizalmi férfiai adnak véleményt.

A KÉPVISELŐSÉG elfogad

TAKARÉK-BETÉTEKET

és előnyösen kamatoztat.

Telefonszám 27.

2001

AZ IDÉN VOLT JÉG!! 2800

Ha szab. Isselhard-tejhűtőben

használja azt fel, nagy megtakarításokat ér el!
Kérjen díjtalan felvilágosítást és ingyen árjegyzéket hazánk legelső tejjgazdasági gépgyáratól:

**az Alfa-Separator r.-t.-tól,
BUDAPEST, 56E.**

A LEGNAGYOBB ÁLLAMI ÉS ELSŐ DIJAKKAL KITÜNTETVE

Bogyay Gyula tájkertésze

tájkertész és kertépítő

BUDAPEST

Telefon 25-33. Kerttechnikai iroda: Telefon 25-3.

2278 **VII., Gizella-ut 15.**

(Lakás: Stefánia-ut 1. szám.)

Gazdatiszti állást keres

azonnali belépésre,
17 évi gyakorlattal
bíró, 40 éves, nős,

kis családú, református vallású, gyakorlati gazdatiszti vizsgát tett

okleveles gazda.

2937

Cím: a kiadóhivatalban.

Szám: 2715-1912.

Pályázati hirdetmény.

A tordai „Szabó József“-féle kisebb magyar gazdasági iskolába való felvételre ezennel pályázat hirdettetik.

Az iskola célja az erdélyi részeken az ottani viszonyoknak megfelelő helyes gazdálkodás ismereteit terjeszteni, kiscsapatokat saját birtokukon való önálló gazdálkodásra megtanítani, továbbá az ottani nagyobb gazdaságok számára megbízható s kellő gyakorlattal bíró előmunkásokat, béres gazdákat, tehemes számadókat stb. kiképezni.

A tanfolyam tartama két év.

Ez iskolába az 1913-1914-ik tanévre 12 ingyenes növendék fog felvétetni. Az ingyenes növendékek az iskolában teljes ellátást élveznek és kifejtett szorgalmukhoz képest havi 6-10 korona ruházati segélyben részesülnek.

A felvételi feltételek és egyúttal a felvételi kérvényhez csatolandó okmányok a következők:

a) **Születési bizonyítvány**, mely igazolja, hogy a felveendő 17-ik életévét betöltötte. Katonai szolgálat teljesítését tanúsító igazolvány a felvételnél előnyben részesül

b) **Orvosi bizonyítvány**, mely az ép, erős, gazdasági munkára alkalmas testalkatot igazolja és a himlő elleni sikeres újraoltást bizonyítja;

c) **Elemi iskolai bizonyítvány** annak igazolására, hogy a belépni óhajtó jól tud írni, olvasni s a négy alapszinttel számolni. Gazdasági ismétlő iskolát végzett egyének a felvételnél előnyben részesülnek.

d) **Írásbeli nyilatkozat** a belépni óhajtó szüleitől, esetleg annak gyámjától, melyben azok arra kötelezik magukat, hogy a tanfolyam tartama alatt a növendékeket az iskola kötelékéből nem veszik ki;

e) **Hatósági erkölcsi bizonyítvány**;

f) állami ingyenes helyre folyamodóknál **hiteles irat**, mely feltünteti a belépő apjának vagyoni állapotát és foglalkozását, a belépő növendék testvéreinek számát és életkorát, valamint azt a körülményt, hogy a folyamodó kisbirtokos fia és megelőzőleg apja, vagy más gazdaságában foglalkozott.

Az ezen okmányokkal felszerelt és a m. kir. földművelésügyi miniszter ur Ónagyméltóságához címzett kérvény, lehetőleg személyes jelentkezés útján a kolozsvári miniszteri kirendeltségnél Kolozsvárt, vagy pedig a Szabó József-féle kisebb magyar gazdasági iskola igazgatóságánál (állami birtok kezelésénél) Tordán legkésőbb

folyó évi augusztus hó 15-ig lesz beadandó.

Az iskola szervezeti, rend- és fegyelmi szabályzata ugyanott megtekinthető, vagy pedig érdeklődőknek a m. kir. földművelésügyi miniszterium kolozsvári kirendeltségéhez Kolozsvárra intézendő levélbeli megkeresésére díjtalanul megküldetik.

Kolozsvár, 1913. június hó 15.

Kolozsvári miniszteri kirendeltség.

2945

Homlokzatok és belsőhelyiségek meszelésére

a legjobb és a legtökéletesebb

2767 II.

Kimerítő ajánlatot és mintát szívesen küld:

LUZ EDE és TÁRSA festégyára
BUDAPEST, VII, ker., Örnagy-u. 4.

Szuperfoszfátot

és minden egyéb mű-
trágyaféléket ajánl a

2769

Műtrágyát

Értékesítő

Szövetkezet

Budapest, V. kerület,

Fürdő-utca 8-ik szám.

Gőzeke művelés

Compound, túlhevítős tizenöt atmoszférával
a legváltozatosabb talajművelő eszközökkel fel-
szerelt, különösen

kevészenet fogyasztó,

Heuke-féle 20 lóerős gőzszántókészlettel június,
szeptemberben, november, közepétől december végéig
200 holdnál nagyobb területeken

bérszántást vállal:

Gróf Teleki Arvéd drassói uradalma

u. p. Koncza.

2921

Dr. Gróf Teleki Domokos

ur Óméltósága, többszörösen kitün-
tetett magyar erdélyi

tenyészetében a 2933

gernyeszegei gujájából eladó

10 drb számfeletti vegyes kóru,
részben borjas és ellős tehén, 7 drb
vegyes kóru növendék üsző. Ez
anyag kiválóan alkalmas egy te-
nyészet megalapítására. Ugyanott
eladó 8 drb mustra ökör és 4 drb
mustra tehén, ezek szeszgyári hiz-
lalásra igen alkalmasok.

Érdeklődők forduljanak alulírottához (Gernyeszeg
vasut, posta, távirta, telefon.)

Pálffy Dezső, g. intéző.

Orpington

fajtyukok.

A kolozsvári
állatkivállításon első
díjjal díjazott

Orpington-
törzstyukok
eladók.

Erzsébet-út
13. szám.

**A KOLOZSVARI
TAKARÉKPÉNZTÁR és HITELBANK Részvénytársaság**

Kolozsvár, Mátyás király-tér 23. szám.

Erdély legnagyobb saját tőkével rendelkező magyar pénztézete.

Alaptőkéje 2.000.000 korona teljesen befizetve.

Egyéb alapjai 1.302692 korona 10 fillér.

Igazgatóság és központi irodák: Mátyás király-tér 23. sz. alatt az emeleten.

Váltóüzlete: Ugyanott.

Áruraktárai: A pályaudvar mellett Baross-tér 3. szám.

Zálogházai: Király-utca 3. szám alatt.

Betétek elhelyezése takarékpénztári könyvecskére vagy folyószámlára előnyös kama-

2004

tozás mellett eszközölhetők. A betéteket az intézet felmondás nélkül fizeti vissza. Leszámitolt váltókat bel- és külföldi utalványokat, járadékokat, kisorsolt értékpapírokat és egyéb értékeket.

Folyósít törlesztéses kölcsönöket 10-50 évig terjedő időre, már meglévő kölcsönöket előnyösen konvertál. Vesz és elad értékpapírokat és idegen pénzeket vagy azok vételét és eladását közvetíti. Sorsjegyek részletiv ellenében is beszerezhetők.

Előleget nyújt értékpapírokra folyószámlán vagy meghatározott lejáratl.

Díjmentesen bevált szelvényeket és átvesz megőrzés végett értékpapírokat, betéti könyvecskéket és egyéb értékeket nyitott letétként: esetleg lezárt és lepecsételt csomagban is.

Utalványokat, hitelleveleket állít ki bármely külföldi piacra.

Árukra előleget ad, ha azok áruraktáraiba be vannak tárolva.

Áruraktáraiba áruk betárolását, kezelését és eladását elvállalja előnyös feltételek mellett és azokat szakszerűen kezelteti.

Gazdatiszti

vagy urad. intézői állást keres azonnali belépésre, 27 évi gyakorlattal, k.-monostori gazd. tanintézeti oklevéllel bíró, 50 éves, ref. vallásu, nős, családos gazdatiszt.

Cím: a kiadóhivatalban.

2947

**ŐSZI TRÁGYÁZÁS!
THOMASSALAK**

A legjobb és legolcsóbb foszforsavas műtrágya!

Óvakodjunk a hamisításoktól!

Csak akkor valódi, ha ilyen zsákban van és eredeti ólomzár van rajta.

Minden zsák tartalomjegyzékkel van ellátva!

Kalmár Vilmos

a Thomasphosphatfabriken Berlin, vezérképviselője
BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-UT 49.

Különösen a jelenlegi **RENDKIVÜLI OLCSÓ ÁRAKRA** figyelmeztetjük a vásárlókat.

Birtokbérlet.

Háromszéken az uzoni vasuti állomástól 6 km., Sepsiszentgyörgy állomástól pedig 5 km. távolságban 280 katasztrális hold szántóföldből s egy tanyából álló birtok

ez év őszétől **BÉRBEADÓ.**

Cím megtudható:

Pieszlinger Károly gyárigazgatónál.

Brassó-pályaudvar.

2946

Bérbeadási hirdetmény.

A kolozsvári m. kir. telepítési felügyelőség Szászcsanád és Bolgár-Cserged (Alsó-Fehér vármegye) község határában fekvő kincstári birtok bérbeadására 1913. évi augusztus hó 5-én délelőtt 11 órakor hivatalos helyiségében (Kolozsvár, Bocskay-tér 19. szám II. emelet) nyilvános szóbeli árverést tart.

A bérlet tárgyát képező Szászcsanád községben levő lakóház, melyben van 1 konyha, 7 szoba és fedett folyosó, ezenkívül: magtár, istálló és cselédház. Szántó 150 kat. hold., rét 60 hold, legelő 322 hold 584 ö, egyéb terület 69 hold 50 ö, összesen 601 kat. hold 634 ö terület.

Bérleti időszak 1913 évi október hó 1-től 1919 évi szeptember hó 30 ig, vagyis 6 év.

Kikiáltási ár 1855 korona. Bánatpénzként 928 korona teendő le, mely az ajánlatát elfogadott fél által a szerződés megkötése előtt biztosítékként egy évi haszonbér felére kiegyenlítendő lesz.

A bánatpénz készpénzben vagy óvedékképes értékpapírokban az árverés megkezdése előtt az árverési bizottságnál teendő le.

Az ajánlatok között tekintet nélkül azok nagyságára a Nagyméltóságú m. kir. földmívelésügyi miniszter úr szabadon választhat és ezért összes ajánlattevők bánatpénzei a határozat hozatalig bentartatnak.

Az árverésen résztvehetnek mindazok, kik hazai törvényeink értelmében szerződés kötésre jogosítottak, az államkincstárral szemben hátralékos tartozásuk nincsen.

A bérlet tárgya bérlőnek leltár mellett adatik át.

A kötetendő szerződés feltételeit az árverésen részt venni szándékozóknak alulírott felügyelőség postán elküldi. Ez a szerződés tervezet képezi az árverés részletes feltételeit is.

Kolozsvár, 1913 évi július hó 9-én.

2949

M. kir. telepítési felügyelőség.
(Bocskay-tér 19. szám II. emelet.)

Sz 1394-1913.

Haszonbérleti hirdetmény.

A nagyenyedi Bethlen kollégium tulajdonát képező **szekásgyepüi** (Alsó-Fehérmegye)

526 kat. holdnyi mezőgazdasági birtok

a hozzátartozó gazdasági épületekkel és 3 kat. hold területű új ültetésű szőlővel együtt 1914. évi március hó 1-től kezdődőleg 6 egymásután következő évre, nyilvános árverés útján **haszonbérbe** adatik.

Írásbeli zárt ajánlatok, ha azok a szóbeli árverés megkezdése előtt nyújtatnak be, elfogadtatnak és a szóbeli árverés befejezése után fognak felbontatni.

Kikiáltási összeg (évi haszonbér) **11000 korona.**
Bánatpénzül a kikiáltási összeg 10%-a, vagyis **1100 korona** teendő le készpénzben, vagy óvadékképes értékpapírban.

Árverés 1913. évi augusztus hó 15 d. e. 9 órán kezdve tartatik meg Nagyenyeden, a kollégium jószágigazgatósági hivatalában, hol a részletes árverési és haszonbéri feltételek már mostantól megtudhatók.

Nagyenyed, 1913. július 14.

Rick Béla,
jószágigazgató.

2950